

Шэблэ куэдым я

2-нэ нап.

Гугъэр гугъуех [[[9]][6]][[][[

3-нэ нап.

Шумерхэд

3-нэ нап.

Насып шум КРРІЗТИХРЯ ІЛІСРІСЭХЭ

4-нэ нап.

2022 гъэм бадзэуэгъуэм (июлым) и 5, гъубж Nº79 (24.361)

Тхьэмахуэм щэ къыдок!

• И уасэр зы тумэнщ

Гупсэхуу, gaxэy, шынагъуэншэу

КъБР-м и Парламентым Физическэ щэн- гъэхэм щыпащэ. Министрым гугъуехьхэм хабзэмкіэ, спортымрэ туризмымкіэ, Эко- щыщу къигъэлъэгъуащ Іуэхутхьэбээ зэфіаномикэ политикэмкІэ, зыужьыныгъэмрэ гъэкІхэм арэзы укъызэрамыщІыр, Іуэхугъуэ хьэрычэт ІуэхумкІэ и комитетхэм я жэрдэмкіэ, депутатхэм Шэрэдж районым зэіущіэ щрагъэкіуэкіащ зыгъэпсэхупіэхэмрэ хьэрычэт Іуэхухэмрэ я щытыкіэм зэрызрагъзужьынум теухуауэ

ЗЭІУЩІЭМ хэтащ КъБР-м и Парламентым и Унафэщі Егоровэ Татьянэ, депэтатхэр, КъБР-м Зыгъэпсэхупіэхэмрэ туризмэмкіэ и министерствэм и ліыкіуэхэр, Шэрэдж районым и щіыпіэ администрацэм и лэжьа-

Ди щІыналъэм и экономикэ зыужьыныгъэр куэдкІэ пыщІащ туризмэм. Илъэс зыбжанэ ипэкіэ Урысейм а Іэнатіэм зэхъ ныгъэшхуэхэр игъуэтын щыщ идзащ. Апхуэдэу йоф ак уэ къэрал к уэц ым зэрызыщагъэпсэхуну Туэхухэр. Къапщтэмэ, иужьрей илъэсхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым зыщызыгъэпсэхуну къакlуэхэми къахэхъуэ зэпытщ. Уеблэмэ коронавирус узыфэм и зэранкіэ мардэ пыухык ахэр щагъэувами, абыхэм я бжыгъэм кІэрыхуакъым. Зыми хуэмыдэ щіыуэпс дахэ, псынэпс къабзэхэр диіэщ. А псор узыншагъэр щрагъэф ак уэ, зыщагъэпсэху ІуэхущІапІэхэм зегъэужьыным сэбэп хуэхъун хуейщ, - жиlащ Егоровэ Татья-

Абы къызэрыхигъэщамкІэ, мы ІэнатІэм зиужыныр нэгъуэщ І Іуэху куэдми елъытащ: весторхэр къызэрырашэл Іэнумрэ тепсэщІыпІэхэр нэхъ зэІузэпэщ хъуныр, хьэрычэт лэжьыгъэр ефіэкіуэныр, лэжьапіэщіэхэр къэунэхуныр, нэгъуэщІхэри.

Иужьрей илъэсхэм республикэм лэжьыгъэшхуэ щекіуэкіащ хьэрычэт іуэху мащіэмрэ курытымрэ егъэфІэкІуэным хуэгъэзауэ. Программэ хэхахэм хыхьэу, къэралым а ІэнатІэм зэрызыщІигъэкъуэнур яубзыхуащ. КъищынэмыщІауэ, инвестицэ, лъэпкъ Іуэхухэри ягъэзащіэ. Шэрэдж щіыналъэм туризмэм и лъэныкъуэкІэ зэрызиужьыфыну Іэмал псори иІэщ, ауэ, шэч хэмылъу, зэлэжьыпхъэхэри мащІэкъым, - дыщІигъуащ Егоровэм. - ЩІыпІэм и куэдщ бгы лъагэхэр, псы хущхъуэхэр, ижь-ижьыж лъандэрэ къыдэгъуэгурыкіуэ фэеплъхэр. Нобэ зыхэдгъэгъуэзащ туризмэм и лъэныкъуэкІэ районым щекіуэкі іуэхухэм: долагъу хьэщіэщхэр, шхапІэхэр, музейхэр, узыншагъэр щрагъэфіакіуэ щіыпіэхэр ухуэнымрэ зэгъэпэщыжынымрэ ахъшэ къыхегъэлъхьэнымкІэ лэжьыгъэхэр мыбдеж зэрыщрагъэкlуэкlыр. Нэхъыщхьэр ди хьэщ эхэм я зыгъэпсэхугъуэ зэманыр гупсэхуу, дахэу, шынагъуэншэу

къахузэдгъэпэщынырщ. КъБР-м зыгъэпсэхупІэхэмрэ туризмымкІэ и министр Щоджэнціыкіу Мурат я мурадхэм щытепсэлъыхыым къыхигъэщащ Ростуризмэм и программэкіэ «Кавказ Ищхъэрэ: къалэхэр, бгыхэр, хьэщІагъэр» фІэщыгъэр иІэу, цІыхухэм зэрызрагъэплъыхьыну щІыкІэм мы зэманым зэрегупсысыр. Абы щапхъэу къихьащ «Ипщэ Гуэл щхъуантІэхэр» зыгъэпсэхупІэм и инвестицэ проектыр 2020 гъэм къазэрехъулІар. А Іуэхум сом мелуан 200 халъхьащ, щіыпіэм иджыри лэжьы-

гуэрхэм теухуауэ къызэрагъэпэщхэр зэрымащІэр, нэгъуэщІхэри.

Шэрэдж районым и щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэ Кульбаев Алан жиlащ зыплъыхьакіуэхэм папщіэ іуэхущіапіэу 14 щіыналъэм зэриІэр, шхапІэу 26-рэ зэрыщылажьэр. Иужьрей илъэсхэм районым и хьэрычэтыщІэхэм шхапІэрэ хьэщІэщу зыбжанэ къызэјуахащ, абыхэм я фіыгъэкіэ хохъуэ зыгъэпсэхуакіуэ къакіуэхэм я бжыгъэм. 2021 гъэм Шэрэдж районым зыщызыгъэпсэхуахэм я бжыгъэр цІыху мини 160-рэ хъуащ. Мыбы хуэгъэпсауэ хьэрычэт Іуэху мащ Іэрэ курыту 45-рэ щІыналъэм щолажьэ, 20-р Іуэхущіапіэ ціыкіущ, 25-р зи жьэж хьэрычэтыщІэхэм ейщ.

Кульбаевыр къытеувы ащ Іуэхур зылъахъэхэми. Абыхэм ящыщщ инженер инфраструктурэр егъэфІэкІуэн зэрыхуейр. Псом хуэмыдэу ахэр зэпхар электросетхэрщ, псыкіэ, транспорткіэ къызэрызэгъэпэщыпхъэрщ. «А псом мылъку хэзылъхьэфынухэр зэрыщымы эмрэ палъэ кыхым тещыхьауэ кредит зэрамытымрэ дыкъалъахъэ. КъыдгуроІуэ мыпхуэдэ гугъуехьхэр зы илъэсым зэрызэфІэмыкІынур», - къыхигъэщащ къэпсэлъам.

Къагъэлъэгъуа Іуэхухэр нэхъ псынщІэу зэрызэхэкІыну унафэ щІын зэрыхуеймрэ инлъыхьащ КъБР-м и Парламентым Физическэ щэнхабзэмкіэ, спортымрэ туризмэмкіэ и комитетым и унафэщі Бэрэгъун Арсен. Апхуэдэүи абы гулъытэ хуащ ыну къыхилъхьащ экологием теухуауэ ахъшэ зэхуэхьэсыным, абы къыхэкІар зыгъэпсэхупІэ щІы-

піэхэм зегъэужьыным хуаутіыпщын хуэдэу. КъБР-м и Парламентым Экономикэ политикэмкіэ, зыужьыныгъэмрэ хьэрычэт Іуэхумкіэ и комитетым и унафэщі Іэпщэ Заур къыхигъэщащ хьэрычэт Іуэхум зегъэужьыным мыхьэнэшхүэ зэриГэр, абы туризмыр и гъусэу ефіакіуэмэ, республикэ бюджетым хэхъуэ хъарзынэ къызэрыхуихьынур.

Депутатхэр тепсэлъыхьащ республикэр туризмэм зегъэужьыным, хьэрычэт Іуэху мащІэмрэ курытымрэ ятеухуа федеральнэ программэхэм зэрыхэт щІыкІэм, зыгъэпсэхупіэхэм щызэфіах Іуэхутхьэбзэхэм я фіагъым зэрыхэгъэхъуапхъэм, ІэщІагъэлІхэр зэрагъэхьэзырым, Шэрэдж щІыналъэм и зыгъэпсэхупіэхэр нэгъуэщіхэм къегъэціыхуным, щэнхабзэ щІэйнхэр хъумэным гулъытэ хэха хуэщІыным, нэгъуэщІхэми.

Зэіущіэм щыжаіахэр къалъытэу, іуэхущіапІэ щхьэхуэхэм зэлэжьыпхъэхэр хуагъэлъэгъуащ. Ахэр епхащ къэралымрэ хьэрычэтыщІэхэмрэ зэдэгъэлэжьэным, Іуэхутхьэбзэхэр зэрыхуащІэр къапщытэным, зыгъэпсэхуакІуэхэм я шынагъуэншагъэм я нэІэ трагъэтыным. Апхуэдэуи къызэхуэсахэр тепсэлъыхьащ сату щіыпіэхэр зэіузэпэщ ящіын зэрыхуейм, ахэр зы теплъэ яІзу къызэгъэпэщыным мыхьэнэ зэриІэм.

КъБР-м и Парламентым и пресс-ІуэхущІапІэ.

«ВЭБ.РФ» къэрал корпорацэм и правленэм хэт, ямыгъэ-Іэпхъуэ мылъкухэмкіэ проектхэр, апхуэдэу активхэр зегъэкІуэнымкІэ къудамэм и унафэщ Тарабрин Александррэ щызэјущјам республии Правительствэмрэ «ВЭБ.РФ»-мрэ зэрызэдэлэжьэнум теухуауэ зэгуры уауэ Абы ипкъ иткіэ щыта́щ. КъБР-м и Правительствэм и . Мусуков Алий УнафэщI «Къэббалъкъгипс» заводым и щытыкІэр зригъэлъэгъуащ. Республикэ унафэщІхэр предприятэм и лэжьыгъэр

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ

Казбекрэ ЗыужьыныгъэмкІэ

зэрызэтраублэжыным теухуа Іуэхухэм хоплъэ, проектым зи мылъку хэзылъхьэну инвесторхэри щы Іэщ. «Къэббалъкъгипс» заводыр къызэlухыжыным щІыналъэм и экономикэмкІэ мыхьэнэшхуэ иІэщ, къищынэмыщІауэ, къэралым ІэнатІэмкІи ухуэныгъэ икъукІэ щхьэпэ хъунущ. Абы

къищІигъэкІыфынущ хамэ

къэралхэм кърашхэм я піэ

иувэну хьэпшыпхэр. Мы ТуэхущТапТэр 2002 гъэм къызэрагъэпэщащ, силикат чырбышхэр щащі гипс, ар и лъабжьэу ягъэхьэзыр нэгъуэщІ пкъыгъуэ зэ-

«Къэббалъкъгипс»-м и лэжьыгъэр зэтраублэж

предприятэу къагъэщІэрэщІэжри. Заводым езым иІэщ гипс мывэу тонн мелуан 20-м нэблагъэ здыщІэлъ щІызаводыр піэ. Ар къэралым щіы щіагъым къыщіах хъугъуэфіы- къыщіэгъэкіынымкіэ техногъуэхэр здэщы и щыпіэ логие и лъэныкъуэкіэ зэпэщ гъуэщі пкъыгъуэ зэмылізухуэмыдэхэри къыщыщ агъэк ин дыдэхэм ящыщ зыщ. предприятэ къызэрагъэпэ-

яхъуэжа нэужь гипс мывэр къыщіэхынымрэ ухуэныгъэм ирахьэлІэ пкъыгъуэхэу экологием зэран хуэмыхъухэр

Заводым и унэтІыныгъэр щащ. 2014 гъэ пщІондэ, Іуэхушіапіэм и лэжьыгъэр къызэтеувыІэн и пэ. абы къышышІагъэкІыу щытащ гипсым къыхэщіыкіа шхэпс, мывэ, мафіэ зыпэмылъэш панелхэр, нэжьыгъуэхэр

Заводыр къызэгъэпэщащ фіагъ лъагэ зиіэ технологиехэмкіэ, щекіуэкі лэжьыгъэ псори автоматизацэм хуагъэкіуащ. Предприятэм иіэщ Іуэхум хуэщІа техникэрэ оборудованоу 33-рэ.

Лэжьыгъэр щекіуэкі щіыпІэм пэмыжыжьэу мывэсэху, пшахъуэ зэмылІэужьыгъуэхэр къыщыщах щыпіэхэр иіэщ. абыхэм я фІыгъэкІэ, нэгъуэщЇ щІыпІэхэм кърашахэр къамыгъэсэбэпу, ІуэхущІапІэм къыщІигъэкІ продукцэм и фІагъми лІэужьыгъуэми хигъэхъуэфынущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыналъэм ухуэныгъэм ирахьэлІэ пкъыгъуэхэр къыщыщІагъэкІ заводыр къыщызэіухыныр хуэунэтіащ псэупіэ щІын ІэнатІэм зегъэужьыным. Производствэр зэрызэтраублэжым Іэмал къаритынущ къэралым щащІ, ухуэныгъэм ирахьэлІэ пкъыгъуэфІхэр нэхъыбэм зыІэрагъэхьэнымкІэ, къищынэмыщІауэ, промышленностымкіэ, лэжьапіэ Іэнатіэхэр къызэгъэпэщынымкіэ, къыхэкІыр нэхъыбэ налог хъунымкіэ, республикэм и экономикэр щІэгъэбыдэнымкІэ шхьэпэ хъунущ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

ЩІыналъэхэм зыщіагъакъцэ

ялэ къуэдзэ Къуныжь Mylэед дыгъуасэ лъэхэм субсидиехэр зэрыратымрэ лэжьыиригъэкіуэкіащ зи чэзу зэіущіэр.

зэрызэрагъэпэщар. КъБР-м и Іэтащхьэм мэкъуауэгъуэм и 24-м къыдигъэк а унафэк э министр къулыкъум ягъэува Лу Азэмэт ар ехъуэхъуащ, къыхуагъэфэща ІэнатІэм ехъулІэныгъэ щиІэну, Къэбэрдей-Балъкъэрыр егъэфІэкІуэным и гуащІэ хилъхьэну.

Республикэ унафэщІхэм къащтащ Налшык къалэ округым и муниципальнэ мылъкум ниципальнэ щІыналъэхэм я бюджетхэм субщыщ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкум зэрыхагъэхьэм теухуауэ КъБР-м и Правительствэм и унафэм и проек- льствэм и унафэм къыщагъэлъэгъуащ «Къатыр. КъБР-м шІы, мылъку ІуэхухэмкІэ и министр Тэхъу Аслъэн жи ащ Налшык къалэм и щІыпІэ администрацэм зыкъызэрыхуагъэзам тету, республикэм и къалашхьэм Мовсисяным и цІэр зезыхьэ и уэрамым хуэзэу, щІы гектари 10,6-рэ къызэдзылІа, автомобиль гъуэгу ухуэныгъэхэмрэ (километри 2,70-рэ къызэшІэзыубыдэр) сом мелуан 62-рэ зи уасэ гъуэгу инфраструктурэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и мылъкум зэрыхагъэхьэр. Дэфтэрыр циально-экономикэ зыужьыныгъэр зэхуэдэу къызэгъэпэщыным, щІыналъэ гъуэгур ирагъэфіэкіуэным къыхуэщхьэпэн папщіэ.

ЗэІущІэм арэзы щытехъуащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и зыгъэпсэхупІэхэм зегъэужьын» КъБР-м и къэрал программэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ» Правительствэм 2022 гъэм накъыгъэм и 25-м къыдигъэк в унафэм тету, Къэбэрдей-Балъ- шэк в защ в з къэрым и туризмэм зэрызрагъэужь Іуэхухэм субсидие ахъшэу сом мелуан 254-рэ къызэраутІыпщарщ.

«Иджырей мардэхэм тету къалэхэр къызэгъэпэщын» программэм КъБР-м щыхалъхьэ зэхъуэкІыныгъэхэм тепсэлъыхьащ республитіэмкіэ и министр Бэрбэч Алим. Абы зэры- къызэрыхалъхьэр. жи амк і э, проектыр зытеухуар республикэ

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщіым и бюджетым къыхэкіыу муниципальнэ щіынагъэм зэрытрагуашэ щІыкІэмрэщ.

- Зи гугъу тщІы къэрал программэм къыщы-Псом япэу Къуныжым къыхигъэщащ гъэлъэгъуа Іуэхугъуэхэр 2022 гъэм дгъэзэ-КъБР-м и Правительствэм и лэжьыгъэм щІэным сом мелуан 297-рэ мин 243-рэ зэхъуэкІыныгъэ зэригъуэтар - КъБР-м ЩІа- хухахащ. Абы щыщу сом мелуан 228-р феделэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ и министерствэ къы- ральнэ ахъшэщ, сом мелуан 63-рэ мин 241-р республикэ бюджетым къыхэкІынущ, сом мелуани 5-рэ мин 944-р щІыпІэ бюджетхэм яйщ, - дыщІигъуащ къэпсэлъам.

«Къалэхэр зэlvзэпэш шІын» федеральнэ проектым хыхьэу, муниципальнэ программэхэр ягъэзэщІэнымкІэ защІэгъэкъуэным тещІыхьауэ КъБР-м и бюджетым къыхэкІыу мусидиехэр зэрытрагуашэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ» КъБР-м и Правителэхэр зэlузэпэщ щlын» щlыналъэ проектхэм къыщыхьа Іуэхугъуэхэм 2022 гъэм республикэ бюджетым сом мелуан 60-рэ мин 937-рэ зэрахухихыр.

ЗэІущІэм къыщащтащ «Къэбэрдей-Балъкъэрым и щэнхабзэ» къэрал программэм хыхьэу, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и илъэси 100-р зэрагъэлъэпІэну Іуэхухэр къызэрагъэпэщыным ехьэл/ауэ республикэ бюджетым къыхэкІыу муниципальнэ щІыналъэхэм ягъэхьэзыращ Къэбэрдей-Балъкъэрым и со- ахъшэр зэрытрагуашэмрэ 2022 гъэм и махуэшхуэхэр егъэкіуэкіыным хуэгъэзауэ муниципальнэ щІыналъэхэм я бюджетхэм субсидиехэр зэрытрагуашэмрэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ» КъБР-м и Правительствэм и унафэм и проектыр.

КъБР-м и Правительствэм и унафэм и проектихыр теухуауэ щытащ КъБР-м и къару КъБР-м и Правительствэм и унафэм и проек- зэщІэузэдахэм я ІэнатІэхэм я лэжьакІуэхэм тым. Зэхъуэк Іыныгъэхэр къызыхэк Іар УФ-м и ящыщу Донбассым щек Іуэхухэм я къалэн щагъэзащІэу фэбжь зыгъуэтахэм ахъ-

Урысейм и МЧС-м и управленэ нэхъыщхьэу хуэгъэзауэ федеральнэ бюджетым къыхэкІыу КъБР-м щыІэм и унафэщІ Надёжин Михаил жиlащ, илъэс къэс бадзэуэгъуэм и 1-м щегъэжьауэ Къэбэрдей-Балъкъэрым дыгъэр гуащіэ зэрыщыхъум къыхэкіыу, «Мафіэс шынагъуэншагъэм теухуауэ» Федеральнэ Закон №69-м и Іыхьэ 30-м къыщыхьам тету мафІэс кэм ухуэныгъэмрэ псэупіэ-коммунальнэ іэна къэмыгъэхъунымкіэ щытыкіэ хэха гъэувыныр

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Иджыпсту хуэдэу къэсынущ щІымахуэр

Къэбэрдей-Балъкъэрым УхуэныгъэмкІэ и министер ствэм щызэхэтащ республикэм и Іуэхущіапіэхэр 2022 -2023 гъэхэм я бжьыхьэ-шІымахуэ лъэхъэнэм зэрыхуэхьэзырым шытепсэлъыхьа зэlvшlэ. Ар иригъэкlуэкlаш КъБР-м и Правительством и Унафощіым и япо къуодоо Къуныжь МуІэед.

КъулыкъущІэм и пэублэ псалъэм къыхигъэщащ щІызэхуэса Іуэхум нэхъ пасэу унафэ зэрытращІыхьым мыхьэнэ ин зэриіэр. Сыту жыпіэмэ, щіыіэм и къыкіэлъыкіуэ піалъэм дытеплъэным иджыри куэд иІэу къытщыхъу щхьэкІэ, и къытегъэзэгъуэр иджыпсу хуэдэу къэблэгъэнущ. Аращи, узыпэплъа гугъуехьыр куэдкІэ нэхъ къызэнэкІыгъуафІэщ, vзэмыжьам нэхърэ.

ПсэупІэхэмрэ ахэр зыхуей хуэгъэзэныр зи пщэ къыдэхуэ Іуэхушіапіэхэмрэ 2022 - 2023 гъэхэм я бжыыхыэ - шіымахуэ лъэхъэнэм хуэхьэзыру зрагъэхьэлІэным теухуа лэжьыгъэхэр ирагъэкІуэкІ КъБР-м и Правительствэм зэригъэбелджылам тету. Къыщагъэплъ лъэхъэнэм унэхэр хуэгъэпсыным мызыгъуэгукІэ ахъшэу сом мелуан 739,459-рэ хухахащ.

Хузэхагъэува планым ипкъ иткІэ ухуэныгъэхэм зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр щрагъэкlуэкlынущ: хуабэр къэзыутІыпщ Іэмэпсымэ нэхъыщхьэхэм я щытыкІэр зыхуэдэр къапщытэнущ, псы хуабэмрэ щІыІэмрэ псэупІэхэм езышалІэ бжьамийхэр зыхуей хуагъэзэнущ, ток зэрыкІуэ кіапсэхэр, хуей хъумэ, зэрахъуэкіынущ.

Нэгъабэ и апхуэдэ піалъэм тетщіыхьмэ, республикэм псэупіэ-іуэхущіапіэхэр, зэрыщыту къатщтэмэ, зыгъэхуабэ и комплексым егъэщІылІа инженер Іэмэпсымэхэм я процент 60-м нэблагъэр, жьы зэрыхъуам къыхэкІыу, зэхъуэкІын

Дызэрыт зэманыр къэтщтэнщи, фэтэр куэду зэхэт унэхэм ящыщу бжыхьэ - щІымахуэ лъэхъэнэм хуагъэхьэзырар абыхэм я процент 56,8-рщ, хуабэ зэрыкіуэ бжьамийхэм ящыщу процент 34,8-рщ, хуабэ къэзыгъэщІ-щызэрагъэпэщ котельнэхэм я процент 49,4-рщ, псы зэрыкІуэ бжьамийхэм я процент 54,8-рщ.

А псом къыхэкІыуи, районхэмрэ къалэ огругхэмрэ я щІыпІэ администрацэхэм псэупІэхэр дызэрыт илъэсым и бжьыхьэ - щІымахуэ лъэхъэнэм зэрыхуагъэхьэзырам теухуауэ Іэ зыщіадза я дэфтэрхэр фокіадэм и 1-м ирихьэлізу КъБР-м УхуэныгъэмкІэ и министерствэм къыІэрыхьэн хуейщ.

Экологие, технологие, атом кlэлъыплъыныгъэхэмкlэ федеральнэ къулыкъум и Кавказ Ищхъэрэ ІуэхущІапІэм КъБР-м щи о къудамом щылажьохом щы по-щы поклоро къак ухьурэ, республикэм хуабэ къэзыт и комплексыр дызыхуэкІуэ бжьыхьэ - щІымахуэ лъэхъэнэм зэрыхуэхьэзырыр зэхагъэкІын хуейщ.

«КъБР-м фэтэр куэду зэхэт и унэхэр къызыхуэтыншэу зэгъэпэщыжынымкІэ и щІыналъэ оператор» хьэрычэтыщІэу щымыт фондым щылажьэхэм я къалэнщ 2014 - 2043 гъэхэм тещіыхьа программэм ипкъ иткіэ зи гугъу тщіы псэупіэхэр къызыхуэтыншэу зэгъэпэщыжынымкіэ ціыхухэм къы ах хабзэ ахъшэр и чэзум ирихьэл э зэщ агъэу уэну, дызытепсэлъыхь унэхэр зыхуей хуэгъэзэнымкІэ 2022 гъэм тращІыхьа я пщэрылъри зэрыщытыпхъэу ягъэзэщІэну.

КЪУМАХУЭ Аслъэн

Юбилейм и щіыхькіз Іуащхьэмахуэ ціыхуищэ дэкіынущ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэралы- къалъытащ. Япэ махуищым спортсменхэр лъагап**і**эхэм гъуэр илъэси 100 зэрырикъур зэрагъэлъапіэм и къыщыкіухьыным хуагъэхьэзырынущ икіи абы папщіэ **щыхькіэ шыщхьэуіу мазэм къызэрагъэпэщынущ** махуэ къэс маршрут пыухыкіахэм тету щыгухэм дэцІыху куэд зыхэтыну «Эльбрусиада-2022» зэхыхьэр. Абы ипкъ иткіэ Іуащхьэмахуэ дэкіын хуейщ Урысей Федерацэм и альпинисту 100 зыхэтыну гупыр.

АХЭР Іыхьитіу гуэшауэ Азау хуейм щежьэнурэ зы піалъэм ипщэ лъэныкъуэмкіэ Іуащхьэмахуэ и лъагапІитІми дэкІынущ. Мыбы хэтынухэр я узыншагъэм тещІыхьауэ къыхахынущ икІи гупхэм я пашэу щытынущ зи ІэщІагъэм хуэІэзэ, туристхэм илъэс куэд лъандэрэ

Іуащхьэмахуэ щадэлажьэ инструкторхэр. ЗэкІэ мы программэр гъэзэщІэным махуи 8 ихьыну

кіуеинущ. Иужькіэ альпинистхэр Іуащхьэмахуэ и джа-

бэм нэху къыщекІынурэ, адэкІэ гъуэгу теувэнущ. «Эльбрусиада-2022»-м и программэм зэхъуэк ыныгъэ гуэрхэри игъуэтынкІэ хъунущ, сыту жыпІэмэ къуршхэм дунейр куэдрэ къыщызэюхьэ.

Мы Іуэхум хэтыну хуейхэр щатх Урысейм АльпинизмэмкІэ и федерацэм и сайтым. Юбилей Іуэхушхуэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и дэІэпыкъуныгъэкІэ къызэрегъэпэщ Урысейм АльпинизмэмкІэ и федерацэм.

БОРЫКЪУЕЙ Толэ.

ЩІэблэ кцэдым я **с**Иягечей в бите в би

тІэм зыщегъэужьыным хэлъхьэныгъэ ин хуэзыщ ахэм, а Іуэхум зи акъыл, зэфіэкі, щіэныгъэ куэд езыхьэліахэм ящыщщ КъБКъУ-м и етІуанэ ректору щыта КІэрэф Къамболэт Наурыз и къуэр (1912 -

ТЭРЧ щІыналъэм хыхьэ Акъбащ Ипщэ къуажэм къыщалъхуа адыгэ щалэм и цэр жыжьэ Іуащ. Хэкупсэу зи дунейр зыхьа Къамболэт зауэлі хахуэт, щіэныгъэлі ціэрыіуэт, къэхутакіуэ емызэшт, егъэджакіуэ икІи унэтіакіуэ Іэкіуэлъакіуэт, лэжьыгъэм и къызэгъэпэщакіуэ ахъырзэмант. ЗэфТигъэкТ жылагъуэ лэжьыгъэхэмкІи КІэрэфыр къыщаціыхурт ди республикэм и щіыпіэ куэдым. ЦІыхубэм я дзыхь кърагъэзу, Къамболэт мызэ-мытІзу хахащ СССР-м, КъБАССР-м я Совет Нэхъыщхьэхэм я депутату. ПлІэнейрэ хахащ ди республикэм и Совет Нэхъыщхьэм и Тхьэмадэм и къуэ-

Адыгэ мэкъумэшыщІэ унагъуэ къызэрыгуэкІым къыхэкІа Къамболэт я жылэм пэшІэдзэ классхэр къыщиуха нэужь, еджэным щыпищащ Тэрч щІыналъэм щыІа мэкъумэш школым. 1924 гъэм ар щІагъэтІысхьащ Лениным и цІэр зэрихьэу Налшык дэта еджапІэ къалэ цыкіум, абы и мэкъумэш къудамэм щеджэну. ЩІалэ гурыхуэм ар хъарзынэу къиухащ икІи 1929 гъэм щІэтіысхьэфащ Владикавказ дэт мэкъумэш институтым. ЩІэныгъэм хуэнэхъуеиншэт КІэрэфыр. А институтым ІэщІагъэ щызригъэгъуэтри, абы еджэным адэкІэ щыпищащ СССР-м Мэкъумэш щІэныгъэхэмкІэ и академием Ленинград щиІэ хъуащ Кавказ Ищхъэрэм щынэхъ ин къудамэм и аспирантурэм. Зэрихабзэу, абыи фІы дыдэу щеджащ икІи и ныбжьыр илъэс 23-рэ щыхъум ирихьэлІэу и кандидат лэжьыгъэр игъэзэщакіэт. Куэд дэмыкіыу гъуащ лэжьыгъэм и къызэгъэпэабы утыку кърихьащ и доктор диссертацэри. Ар ехъулІэныгъэкІэ пхигъэкІри, мэкъумэш щІэныгъэхэм я доктор хъуащ. Апхуэдэу КІэрэф Къамболэтщ адыгэхэм тщыщу апхуэдэ цІэ лъагэр япэу зыхуагъэфэщар.

ЩІэныгъэ куу зыбгъэдэлъ щІалэщіэм мурадышхуэхэр иіэу къигъэзэжащ щалъхуа щІыналъэм икІи Налшык дэта Парт школ нэхъыщхьэм и проректору, щІым елэжьэнымкіэ кафедрэм и унафэщіу лэжьэн шыш Іидзаш. Зэман к Іэш Іым быдэк Іэ къызэригъэпэшыну ик Іи ар къриубыдэу абы къалащхьэм къы- зригъэхъуліащ. Къамболэт и фіыщызэригъэпэщащ Къэбэрдей-Балъкъэрым жылэхэм шелэжь и станцыр икІи абы и унафэщІ хъуащ. А ІэнатІэми КІэрэфым зыкъыщигъэлъэгъуащ щІэм и лъыхъуакІуэ нэсу, къэхутакІуэ Іэзэу.

Мэкъумэш щІэныгъэм щІыналъэм нэхъри зыщегъэужьынымкІэ иІэ мурад псоми хунэмысу, къалэмыр ІэщэкІэ зэрихъуэкІын хуей хъуащ КІэрэфым, Хэку зауэшхуэр къэхъея нэужь. 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шууей дивизэм, нэгъуэщТ фронт зэгухьэныгъэхэм хэту, Къамболэт щхьэмыгъазэу, лІыгъэрэ хахуагъэрэ къигъэлъагъуэу бийм пэщІэтащ, ди хэкум и мамырыгъэр ихъумэу.

Мафіае илъэсхэм иужькіэ Къамболэт щІэныгъэ-къэхутэныгъэ ІэнатІэм пэрыхьэжащ. Ар жыджэру хэтащ зауэм зэхикъута цІыхубэ хозяйствэр зэфІэгъэувэжыным. Мыбдежым псом нэхърэ нэхъыщхьэр мэкъумэш лэжьыгъэхэр къызыхуэтыншэу зэтеублэжынырт. А къалэн гугъур 50 гъэхэм я пэщІэдзэм дзыхь къыхуащІауэ щытащ КІэрэфым, республикэм мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министру ягъэуври.

ЩІэныгъэ куу зыбгъэдэлъ КІэрэфыр мыгувэў ягъэуващ Къэбэрдей-Балъкъэр щІэныгъэ-къэхутакіуэ институтым и унафэщіу. 1958 1965 гъэхэм ар щытащ КъБКъУ-м щіэныгъэ Іуэхухэмкіэ и проректору. Абы къыкіэлъыкіуэу ар и пашэ дыдэу къалъытэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым. ЗэфІэкІышхуэ, гудзакъэ зиІэ щІэныгъэлІ щыпкъэм мыбдежми зыкъигъэлъэшакіуэ нэсу.

КъызэрызэІуахрэ куэд дэмыкІа еджапІэ нэхъыщхьэр зыхуэныкъуэр Іэщіагъэліхэм я закъуэтэкъым, атіэ а иІэ егъэджакІуэ мащІэри зыхуейзыхуэфІ куэдым хущыщІэрт. Абы къыхэкІыуи егъэджэныгъэр, щІэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэр тэмэму зэтеубла хъуртэкъым. Іуэхур зыІутым фІыуэ щыгъуазэ зыхуищІа нэужь, КІэрэфым мурад ищІащ зэман кІэщІым къриубыдэу университетыр мылъку-техникэ лъабжьэ гъэкіэ нэхъ псынщізу зэфіэкіауэ щытащ университетым и химикобиологие, тхыдэ-филологие, физико-математикэ факультетхэм, механизацэм, зауэ Іуэхухэм щыхурагъаджэ къудамэхэм я ухуэныгъэр. Апхуэдэу студентхэм папщ Іэ яухуауэ шыташ спорт пэшышхуэр, общежитхэр, тысыпіэ 300 зиіэ шхапіэ

иныр, библиотекэр, еджапІэ пэшхэр. КъБКъУ-м и ректору щыщыта 1965 - 1973 гъэхэри хуабжьу купщІафІзу ирихьэкІащ Къамболэт. Абы и жэрдэмкіэ еджапіэ нэхъыщхьэм апхуэдэу къыщызэІуахауэ шыташ щІалэгъуалэр ухуэныгъэм, промышленностым, мэкъумэш ІэнатІэм епха ІэщІагъэхэм щыхурагъа-

джэ, медицинэ факультетхэр. Псори зэхэту а лъэхъэнэм университетым къыщ/игъэк/ыу щытащ ц/ыхубэ хозяйствэм и унэтіыныгъэу пщіым щІигъум щылэжьэф ІэщІагъэлІхэр. Абыхэм я щІэныгъэм щыхагъэхъуэн, я къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэм щыхэплъэн папщІэ абы щыгъуэ КъБКъУ-м къыщызэрагъэпэщауэ шыташ кандидат диссертацэхэмкіэ совет шхьэхуэ. ШІыпІэ шІэныгъэлІ ныбжышІэхэм я зэфІэкІым хэгъэхъуэнымкІэ ар ІэмалыфІ хъуауэ щы-

Сыт хуэдэ ІэнатІэ щыпэрыти, КІэрэфым зэи ІэщІыб ищІакъым щІэныгъэ-къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэр. Абы къигъэхъуащ къэкІыгъэ лІэужьыгъуэхэу «Кабардинец» (зэнтхъ), «Кабардинка» (гуэдз), «Кабардинская белая зубовидная», «Юбилейная-50» (нартыху лъэпкъыгъуэхэр) жыхуиІэхэр икІи ахэр цІэрыІуэ щыхъуар ди республикэм и закъуэкъым, атІэ ди къэралым и щІыпІэ куэдми, хамэ щІыналъэхэми щытхъушхуэ щыхужа ащ. К Іэрэфым республикэм къыщызэригъэпэща щІэныгъэ-къэхутэныгъэ ІэнатІэм и ціэфіи дэнэкіи щыіуащ. Абы игъэхьэзыращ щІэныгъэхэм я кандидатрэ доктору цІыху 60-м щІигъу, и къалэмыпэм къыщіэкіащ щіэныгъэ лэжьыгъэу 400-м нэс. ЩІэныгъэлі щыпкъэм и нэіэм щіэту еджа Іэщіагъэлі куэдым ехъуліэныгъэ лъагэхэр яІзу нобэ щолажьэ ди къэралми хамэ щІыпІэхэми я ІуэхущІапІэхэм. Къамболэт и лъэужьым ирикІуащ абы ипхъу закъуэри: ди республикэм и генетик цІэрыІуэ, биологие щІэныгъэхэм я доктор КІэрэф Майе.

Гулъытэншэу къэнакъым лъэпкъ щІэныгъэлІым зэфІигъэкІа Іуэхугъуэ инхэр. И лэжьыгъэфіым папщІэ абы къыхуагъэфэщауэ щытащ СССР-м и къэрал дамыгъэ зыбжанэ, къратауэ щытащ РСФСР-м, КъБАССР-м я Совет Нэхъыщхьэхэм къабгъэдэкІ щІыхь тхылъхэр, ВДНХ-м, ВСНХ-м я дыщэ, дыжьын медалхэр. Апхуэдэу ар ЩІДАА-м щіыхь зиіэ и академикт. КъБКъУ-м и профессор КІэрэф Къамболэт хуэфащэ дыдэу къыф ащауэ щытащ УФ-м, КъБР-м щІэныгъэмкІэ щІыхь зиІэ я лэжьакіуэ. щіыхь зиіэ я агроном. КъБР-м щІыхь зиіэ и нартыхугъэкі

ЩІэныгъэлІ щыпкъэ, Хэку зауэшхуэм и ветеран КІэрэф Къамболэт Наурыз и къуэм и гъащ рр, и гупсысэхэр, и Іуэху бгъэдыхьэкІэр куэдым я щапхъэщ ноби. КъБКъУ-р къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс щрикъум ирихьэлІзу КІзрэф Къам болэт и фэеплъ бюст абы къыщызэІуахащ. ЩІэблэ куэдым гъуэгугъэлъагъуэ яхуэхъуа адыгэлІ нэсым, зауэми щІэныгъэми я лІыхъусэжьым, и фэеплъыр университетым Физикэмрэ математикэмкІэ и институтым и пэјущјэ пэшым деж щытщ.

Ди республикэм и щІэныгъэлІ пажэу, цІыху щыпкъэу щыта КІэрэф Къамболэт Наурыз и къуэм и цІэр дыщэпскІэ тхауэ лъэпкъ тхыдэм къызэрыхэнами шэч хэлъкъым. Еджагъэшхуэм и фэеплъыр сакъыу яхъумэ ар зыцІыхуу щыта куэдым. **КЪАРДЭН Маритэ**.

Къэхутэныгъэ купщІафІэхэр зи ІэрыкІа

Урысей Федерацэм и мызакъуэу, хамэ къэралхэми зи зэфіэкікіэ ціэрыіуэ щыхъуа адыгэ щіэныгъэліхэм ящыщш эко- я зыужьыныгъэм Кавказ инстиномикэ щіэныгъэмкіэ доктор, профессор Мысачэ Валерэ Сэфарбий и къуэр. Кіуэкіуэ Валерэ и ціэр зезыхьэ КъБКъАУ-м экономикэмрэ финансымкіэ и факультетым и декану илъэс куэдкіэ лэжьа Іэщіагъэліыр РАН-м и Къэбэрдей-Балъкъэр щізныгъз центрым информатикэмрэ щіыналъз управленэмкіэ и институтым и къудамэми и пашэу щытэщ, ехъуліэныгъэфіхэр зыіэригъэхьэу. Дунейм зэрытета мащіэм къриубыдэу Мысачэм хузэфіэкіащ къэралымкіэ, ди щіыналъэмкіэ мыхьэнэшхуэ зиіэ Іуэхугъуэхэр. Псэужамэ, еджагъэшхуэм и ныбжьыр мы махуэхэм илъэс 65-рэ ирикъунут.

нат №5-м щеджа нэужь, Мы- дэм, США-м, Пакистаным къысачэр щІэтІысхьащ финансымрэ экономикэмкІэ институту Ленинград къалэм дэтым. Студент нэхъыфІхэм халъытэу, 1977 гъэм ар ехъулІэныгъэкІэ къиухащ щіалэщіэм. Абдежми къышыувы акъым: и ш эныгъэм щыхигъэхъуащ Москва дэт финанс институтым и аспирантурэм, 1984 гъэм ирихьэлІэу хьэзыр ищ а и кандидат диссертацэри абы щыпхигъэкlащ. ИужькІэ абы къиухащ УФ-м и Правительствэм и Финанс университетым и докторантурэри. Абы щигъэхьэзыра лэжьыгъэм щі шаіш шиіныгъэ дунейм. А лэжьыгъэм ипкъ иткІэ Мысачэм 1996 гъэм «экономикэ щІэныгъэхэм я доктор» цІэр къыфІащащ.

ANUIS MANUE

Къэхутэныгъэ, щІэныгъэ-методикэ лэжьыгъэу еджагъэшеджапІэ нэхъыщхьэхэм я студентхэм, аспирантхэм, егъэджакІуэхэм яхуэщхьэпэну зэреджэ тхылъхэри, монографие щхьэхуэхэри. Валерэ апхуэдэу жыджэру ядэлэжьащ ди къэралми хамэ щІыпІэхэми къыщыдэкІ щІэныгъэ журналхэм, Къэзахъстаным, Литвам, Гер- пІэр къыщылъысат.

ПРОХЛАДНЭ дэт школ-интер- манием, Инджылызым, Канащыдэкі журнал ціэрыіуэхэм мызэ-мытІзу къытрадзащ адыгэ щІэныгъэлІым и къэхутэныгъэ хьэлэмэтхэм ятеухуа статьяхэр.

Мысачэ Валерэ и къэхутэныгъэхэм мыхьэнэшхүэ зэраlам и щыхьэтщ, аттестацэ комиссэ нэхъыщхьэхэм я чэнджэщкіэ, щІэныгъэ журналхэм абы и ІэдакъэщІэкІхэм я гугъу 2500-м щІигъурэ зэращІар. Хирш и индекскІэ зэджэ а бжыгъэм къегъэлъагъуэ лъэпкъ щІэныгъэліым иригъэкіуэкі лэжьыгъэхэм щіэупщіэшхуэ яіэу къызэрекІуэкІым. КъинэмыщІауэ, узэрыпагэ хъуну Іуэхугъуэхэми ящыщщ УФ-м и щІыналъэхэм я рекреацэ комплексхэм зегъэужьыным теухуауэ Мысачэм игъэхьэзыра щІэныгъэ лэжьыгъэр РАН-м нэхъыфІхэм зэрахилъытар. Ар академием 2009 хуэм и къалэмыпэм къыпыкlащ гъэм иригъэкlуэкlа лэжьыгъэ-350-м щІигъу. Абыхэм яхэтщ хэр зэрыт къыдэкІыгъуэм хагъэхьауэ щытащ. Урысейм къэхутэныгъэ куухэмкІэ и фондымрэ Ипщэ щІэныгъэ центрымрэ я грантхэр мызэ-мытізу къыхуагъэфэщат Мысачэм. УФ-м и экономист нэхъыфІхэм халъытэу щыта адыгэ еджагъэшхуэм а ІэщІагъэм ирилажьэхэм я газетхэм. Урысей Федерацэм, къэралпсо рейтингым 31-нэ увы-

тутхэм хуащІ хэлъхьэныгъэм теухуауэ студентхэм, аспирантхэм, егъэджакіуэхэм папщіэ къызэрагъэпэщ семинар хэхам и щіэныгъэ унафэщіу илъэс куэдкІэ щытащ Мысачэр. Абы иригъэджахэм куэду къахэк ащ щІэныгъэхэм я докторрэ кандидатрэ хъуахэр. Зи ІэнатІэм пэ-

жу, жэуаплыныгъэр зыхищТэу пэрыт ІэщІагъэлІым, жылагъуэм и сэбэп зыхэлъхэм хуэжыджэр хэкупсэ цІыхум апхуэдэу къилэжьащ къыдэлажьэхэмрэ иригъаджэ студентхэмрэ аспирантхэмрэ я пщІэ

ЩІэныгъэ-къэхутэныгъэ, егъэджэныгъэ лэжьыгъэхэм къадэкІуэу, Мысачэ Валерэ советым ирагъэкІуэкІ лэжьыреспубликэм и жылагъуэ-политикэ, щэнхабзэ гъащІэми жыджэру хэтащ. Информатикэм- джетымрэ налог политикэмкіэ кІэ институтым и ЩІэныгъэ советым, Кавказ Ищхъэрэ бгыметаллургие университетым, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым диссертацэмкіэ я советхэм пщіэ Урысейм Щіэныгъэхэмкіэ и хуащІу хагъэхьат ар, и Іуэху академием и эксперту хахаш. еплъыкІэхэмрэ и псалъэмрэ къалъытэу. УФ-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ минисгъуэщІ къэрал мэкъумэш университетхэм щІэх-щІэхыурэ ирагъэблагъэрт. щіауэ, Егъэджэныгъэмрэ щіэныгъэмкІэ къэрал министержурналитІым я редколлегиехэм хэташ.

Апхуэдэу Мысачэр ядэла- иригъэджа студентхэмрэ. жьэрт экономикэ щІэныгъэм

дихьэх ныбжьыщ Іэхэми. Зэман куэдкіэ ар щытащ еджакіуэхэм экономикэмкІэ я республикэ олимпиадэм и къызэгъэпэщакІуэ комиссэм и тхьэмадэу.

Мысачэ Валерэ КъБР-м и Іэтащхьэм деж щыІэ Экспертаналитикэ советым, республикэм и Правительствэм деж хьэрычэтыщІэ ІэнатІэ цІыкІухэмрэ курытхэмрэ я инновацэ проектхэмкіэ шыіэ Шіэныгъэ-техникэ гъэхэми жыджэру хэтащ. КъБР-м и Парламентым Бюкомитетым и эксперту, КъБР-м Экономикэ зыужьыны гъэмрэ сатумкІэ и министерствэм и Жылагъуэ комитетым и тхьэмадэу щытащ. 2016 гъэм

Мысачэ Валерэ псэуащ, и зэфіэкі лъагэмкіэ, бгъэдэлъ щІэныгъэ куумкІэ куэдым къатерствэм и къэрал аттестацэ хэщу. Апхуэдэ псэ хьэлэл лэкомиссэм и унафэщІу мызэ- жьыгъэфІым къыпэкІуэу абы мытізу хахащ. Адыгэ, Ингуш мызэ-мытізу къыхуагъэфэщаш къэрал университетхэм, нэ- дамыгъэ лъапіэхэр, щіыхь, фІыщІэ тхылъхэр. Апхуэдэхэт КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ Къинэмы- щІэныгъэмкІэ, Мэкъумэш хозяйствэмкІэ я министерствэхэм, РАН-м къабгъэдэкіа ствэм и Аттестацэ комиссэ нэ- щІыхь тхылъхэр. Еджагъэшхъыщхьэм (ВАК) къыдигъэк и хуэм и фэеплъыр я гум щахъумэ абы и Іыхьлыхэм, и ныбжьэгъухэм, къыдэлэжьахэмрэ

ТАМБИЙ Линэ.

80 гъэхэм икухэм - и кіэхэм дэ, радиом и лэжьакІуэхэр, адыгэ газетым и корреспондентхэм ящыщи куэдрэ гъусэ тхуэхъуу, щіэмычэу дыкіуэу щытащ ди къуажэ колхозхэм, совхозхэм, нэхъ пхыдзахэри гъунэгъухэри зэлъэдгъэ эсу.

А ДЫЗДЭКІУЭХЭМ я унафэщіхэр журналистхэм къызэрыт/ущ/эр, дауи, зэхуэдэтэкъым - хэти нэфіэгуфіэу, и гуапэу, хэти нэшхъкіэ къыдэпыджу, къыдэпсэльэну хуэмейуэ. Зи нэгур зэлъы ухауэ, пщ э къытхуэзыщІу дезыгъэблагъэхэм ящыщт «Аруан» колхозым и тхьэмадэ Мэзыхьэ Ізуебсий. ЩІигуапэр колхозым дыщигъэтхъуну аратэкъым, атІэ ди лэжьыгъэр къыгурыІуэрт, и щхьэм дрилъытырти, яфІми и гугъу ищІырт, я ныкъусаныгъэхэри зыхунэмысахэри щ ихъумэртэкъым...

Адэ-анэм я дуней тетыкІэр, абыхэм я щ акхъуэ Іыхьэр тыншу къызэрамылэжьыр къыгурыlузу, илъагъуу къэтэджащ layecбий. И адэр Іэщ гъэхъуным епхат, и анэр губгъуэм дэкІырти бригадэм хэту, пщіакіуэхэм ящіыгъуу іэнатіэ ирихьэкіырт, гъавэ къыщрахьэлІэжкІи колхозым щылажьэрт. Етхуанэ классым къыщІэкІа нэужь, гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэу, щІалэ цыкіур и анэм губгъуэм здыдишри зэгъусэу нартыхур япщ ауэ щытащ. Абдеж щегъэжьауэ, зы гъи къэмынэу, школым къаутІыпщыху, хузэфІэкІыр ищІэу, Іэуес-

бий итащ къуажэ губгъуэм. Школым щыщІэса зэманым, адрей и щимыдэм, уеблэмэ МВД-м хагъэхьэну ныбжьэгъухэми хуэдэу, ныбжьыщІэр куэдым дихьэхырт, и пщэдейм бащэкІэ щыгугъырт. ФІэфІт я жылэм щекІуэкІ Іуэхугъуэхэм тетхыхьын, цІыху пашэхэм я цІэр игъэlун. И тхыгъэ кlэщl цlыкlухэр «Ленин гъуэгуми», «Маяк» район газетми зэзэмызэ къытехуэрт. Псом хуэмыдэу Іэуесбий хьэщыкъ хуэхъуат тхылъым. Адыгэ тхакІуэхэм я ІэдакъэщІэкІхэм къыщымынэу, абы щІимыджыкІа художественнэ тхылъ я библиотекэм шІэлътэкъым. ИужькІэ, нэхъ балигъ къэхъури, щІалэм зэхуихьэсу щІидзащ тхылъыфІу къыІэрыхьэу хъуар. «ПщІэнукъым, си щІэблэр зэгуэр хуеинкІэ

хъунщ» жери, ахэр ноби ехъумэ. Тхылъыр, тхэн Іуэхур и псэм и щ асэ пэтми, тІэкІу нэхъ къэжэпхъа нэужь, Іэуесбий мурад ищіащ іэщ гъэхъуным зи гъащіэр пыщіауэ къэгъуэгурыкіуэ адэм и гъуэгум ирикІуэну. Япэ илъэсым щІэхуакъым университетым, къыкІэлъыкІуэ гъэм тригъазэщ, зоотехникхэр щагъэхьэзыр факультетым щІэтІысхьэри хъарзынэу щеджащ, 1978 гъэм къиухащ. Совет зэманым хабзэт еджапіэ ишхьэ къызэзынэкіа. Іэшіагъэ зыгъуэта щ алэгъуалэр къэралым и щІыпІэ зэхуэмыдэхэм ягъакІуэу. Аруан къуажэ щыщ щіалэщіэм щіыналъэ зыбжанэ къыхуагъэлъэгъуащ, «узыхуейр къыхэх» жари. Ізуесбий и гум нэхъ къищтар Тулэ областырщ. Ар фІыуэ щыгъуазэт а шІыпІэм «Ясная поляна»-кІэ зэджэ лъапсэ-музей ціэрыіуэр зэрыщыіэм, ар дуней псом къыщацІыху тхакІуэшхуэ Толстой Лев и хэкуу зэрыщытым. Арати, къыдеджауэ зы адыгэ щІалэ, Шордакъ щыщ ХъуэкІуэн Толэ, щІыгъуу йожьэ. Зэрынэсу зоотехник нэхъыщхьэ къулыкъур къуажэ зырызым тІуми къыщрат. ЗдэкІуар мэл щагъэхъу совхозышхуэт, Іэщышхуи бжьэи я куэду. Ауэ жылэм къемэщІэкІырт лэжьакІуэ къызэрыгуэкІхэри ІэщІагъэлІхэри. Уеблэмэ Іэщ дохутыр яІэтэкъым. Езэш имыщІэу, къыщІэмыхуэу илъэситІрэ ныкъуэкІэ бгъэдэтащ ар и ІэнатІэ гугъум. И хэку цІыкІум къэкІуэжыну щытриухуэм, районым и унафэщІым иреджэри къолъэІу, «умыпІащІэ, иджыри зы илъэс тхуэлэжьэж, маршынэ узэрызекІуэн уэттынщ, аспирантурэми ущІэдгъэтІысхьэнщ» жери. АрщхьэкІэ идакъым - и адэ-анэр ІэнатІэ Іутыжтэкъым,

абыхэм защІэгъэкъуэн хуейт. Къыщалъхуа и жылэжьым къэсыжа нэужь, Мэзыхьэм къыхуагъэлъэгъуат нэ- къакlуэу, «Кабардинкэм» и къафэхэр

Игулъытэр дэни нэсу

къелъэІуахэт, ауэ Іэуесбий и жылэм лэжьыгъэ гуэр щигъуэтмэ, адэ-анэм бгъэдэсыжмэ нэхъ фІэкъабылащ - езым нэхърэ нэхъыщІэу, школакІуэу унагъуэм яІэт цІыхуищ, ахэри гъуэгу тегъэувэн хуейт, а псом егупсысри учетчикыу я хозяйствэм ІэнатІэ щыІэти, абы пэрыуващ. Куэд мыщІэу Аурсэнтх ягъэкІуащ, Іэщ фермэ унафэщІу. Абы къикІыжри, и Іуэху зехьэкІэр къабыл ящІати, колхозым и зоотехник нэхъыщхьэ къалэныр пщэрылъ къыщащІащ. Илъэс 12-кІэ пэрытащ а лэжьыгъэм. А зэманым хозяйствэм хуабжьу зыщиужьащ Іэщышхуэрэ мэлрэ гъэхъуным. Псом хуэмыдэу гулъытэ лей хуащІырт мэл лъэпкъыфІ зэгъэпэщыным. Районым и мызакъуэу, республикэм щынэхъыфІхэм хабжэрт а кол-

Дауи, и Іуэху зехьэкІэр къуажэми районми гунэс ящымыхъуу щытамэ, зыпэрыт Іэнатіэм апхуэдиз зэманкіэ бгъэдагъэтыну къыщІэкІынтэкъым ар. Илъэс 12-кІэ зоотехник нэхъыщхьэу щытауэ, 1993 гъэм Іэчесбий хах я жылэм и колхоз унафэщІу. Нэхъыжьхэми нэхъыщІэІуэхэми ящІэж а зэманыр зыхуэдар - къэралышхуэр зэрыкъутэжрэ куэд мыщІауэ, жылапхъэхэри, дагъэгъэсынри, щІыгъэпшэрри, техникэм епхьэлІэну пкъыгъуэхэри къэралыр къыбдэмыІэпыкъуу уэр-уэру къэбгъуэтыжын хуейуэ. ПсомкІи ужэуаптакІуэу, махуэл дахэ-дахэу уимы Тэу. А гугъуехь къомыр зи гум ежалізу, уеблэмэ зи узыншагъэр екізкіуа, сымаджэщым щІэхуа хозяйствэ унафэщіхэри щыіащ а лъэхъэнэм. Ауэ, сыт хуэдэу хэплъэгъуэми, Іэуесбий къикІуэтыж хъунутэкъым. А псом ищІыІужкІэ, хозяйствэр зыхуей хуэзэу зэрихьэным и закъуэтэкъым, къуажэри къыщыгугъырт

председателыщІэм: Колхозым хэтурэ я илъэс бжыгъэр щрикъум тІысыжауэ цІыху 500, нэгъуэщІ ІэнатІэ Іутауэ 400 - псори зэхэту пенсионеру 900-м нэс дэст жылэм, - жеlэ Іэуесбий, абыхэм гулъытэ яхуумыщІу хъунутэкъым, хэт джэд Гус, хэти мэкъумылэ, хэти гуэдз центнер зытіу ялъэдгъэіэсырт. Абыхэм я ціэ-унэціэхэр тхылъымпіэм иту диіэт. Нэхъ лейуэ дакІэлъыплъырт зауэм хэтахэм, зи щхьэгъусэ абы къимыкІыжа фызабэхэм. Итіанэ зэрытлъэкікіэ дгъэгушхуэрт ди цІыхухэр - концерт къахузэдгъэпэщырт, автобус къатщтэрэ Налшык театрхэм дыгъуэщІ къуажэ зоотехникыу ягъэкІуэну, ар едгъэлъагъуу, Аушыджэр псы хущхъуэхэм

тшэуэ - апхуэдэ Іуэхугъуэхэр зэи зэпы дгъэуакъым. Абы нэмышІкІэ нэхъ хуэны къуэхэм щІапіэ етын хуейми, апхуэдэ Іуэхури ІэщІыб тщІакъым.

ХэхыгъуитІкІэ колхоз унафэщІу щытауэ Іэуесбий лъэІу тхылъ етх и ІэнатІэм ІукІыжыну. И тхылъымпІэм и жэуапым пэплъэу здекТуэкТым, зы махуэ гуэрым и куэбжэпэм къыІуолъадэ район унафэщІ Бозий Натбийрэ мэкъумэш управленэм и нэхъыщхьэ Балъкъыз Замиррэ. «Уэ пщІэрэ, - къыжре-Іэ абы район Іэтащхьэм, - уи зы илъэсыр илъэситІу ябж ди зэманым, илъэсипщІ улажьэмэ, пенсэкІэ уи Іуэхур нэхъ зыхуей хуэзэнущ», жаlэщ щlрагъэгъуэжри, къытонэж и къулыкъум.

ЩІагъуэ мычэму, Мэзыхьэр илъэси 10кІэ пэрытащ а къулыкъум. А зэманыр апхуэдизкіэ гъэнщіауэ щытати, зы медану блэлъэтащ. ЛъэкІ къигъэнакъым колхозыр ихъумэн папщіэ. Хузэфіэкіыр яхуищіащ жылэми. 2002 гъэм абы къыlукІри район администрацэм уващ икІи илъэс 17-кІэ пэрытащ къулыкъу зэхуэмыдэхэм, нэхъыбэу МЧС-м, шынагъуэншагъэм пыщауэ.

ЗэплъэкІыжу и сабиигъуэ, и щІалэгъуэр игу къыщигъэкІыжкІэ, псом хуэмыдэу Мэзыхьэр гуапэу топсэлъыхьыж и студент гъащІэм. Сыт щІа, университетыр къызэриухрэ, илъэс 44-рэ мэхъу, атІэми а зэманым зэдеджахэр иджыри къыздэсым зэрыгъэгъуащэркъым:

- Зоотехникыу дыщеджэм щыгъуэ щІалэ гуп зэдыщ Іэсахэр ноби ныжэби дызэрощІэ, дызэролъытэ, тхьэмахуитІ хуэдэ дызэмыпсэлъамэ, зыр адрейм йоупщІ - «ярэби, мыбы зыгуэр и лажьэ, зыкъом щауэ къекІэпсэуакъым» жиІэу. Илъэс къэс тхузэфІэмыкІми, дызэІуощІэ, псом хуэмыдэу зыгуэрым и юбилеймэ, блэдгъэкІыркъым. А къыддеджахэм ящыщу я цІэ къыхэзгъэщыну сыхуейт ПщыхьэщІэ Батий

Къулъкъужын и совхозым шылэжьаш. бжьэ щагъэхъу хозяйствэм и унафэщју щытащ, райсоветми щыІащ, абы адэкІэ Тен Беслъэн - Акъбащ Ипщэ щыщщ, колхоз председателу лэжьащ, район мэкъумэш управленэми Іутащ, КъБР-м и Совет Нэхъыщхьэм и депутатуи щытащ. ИтІанэ, Адэмокъуэ Беслъэн, Алътуд щыщу, иджыпсту хьэрычэтыщІэу мэлажьэ, Уэзрокъуэ Іэуес - инкубаторым и директору щытащ, адэкіэ Дзасэжь Хъалиф - Светловодскэ къуажэм щылэжьащ колхоз тхьэмадэу, жылэм я нэхъыжьуи щытащ.

Пенсэ кІуа щхьэкІэ, Іэуесбий ищІэнур и пшэм къос - мо лажьэу зи гъащІэр къезыхьэкІар Іуэхуншэу пхущысын? Танэ зытіущ иіэщи, пщэджыжь нэмэзым къотэджри ахэр зыхуей хуегъазэ, ар зэрызэфІэкІыу, хадэм йохьэри жьыхь.

Къулыкъу шыІэшІэлъа лъэхъэнэм екІуу. пщіэрэ щхьэрэ иіэу декіуэкіа, нобэрей зэманми хэзагъэу къэгъуэгурыкІуэ Мэзыхьэ Ізуесбийрэ абы и щхьэгъусэ ФатІимэрэ зэдапіащ быниті - Амырхъанрэ Заринэрэ. ЩІалэм ейуэ къуэрылъху цІыкІуитІ и пщІантІэ дэсщ - Аскэрхъанрэ Азэмэтрэ. Я хъыджэбзым зыпхъу иІэщ - Даринэ фІащауэ. Аскэрхъан щакІуэ хозяйствэм щолажьэ, боевой самбэмкІэ дунейпсо класс зиІэ мастерщ, шы зыбгъупщІи егъэхъу, ишхэр шыгъажэхэм хэтщ. КІуэаракъэ, хъарзынэщ я Іуэхур - узэхъуэпсэн унагъуэ жыхуаІэм хуэдэщ.

САУТ Сулът ан

Дунейм щыхъыбархэр

Мардэ ткІийхэр щыІуахыж

Ди къэралым щыпсэухэр илъэситірэ ныкъуэрэ хъуауэ зыпэплъэ, зыщіэхъуэпс хъыбар зэбгригъэхащ «Роспотребнадзор» къулыкъущіапіэм - коронавирус узыфэ зэрыціалэм пэщіэтыным, ціыхухэр абы щыхъумэным хуэгъэзауэ ягъэувауэ щыта мардэхэм щыщу къэнэжахэри щыІуахыжащ ди деж.

Абы теухуа унафэм ипкъ иткІэ, узыфэм зэрызыщахъумэ нэкІуІупхъуэхэр цІыху зэхуэсыпІэхэм щызэрахьэн хуейуэ хуагъэувыжынукъым дяпэкіэ, шхапіэхэр жэщми лэжьэну хуит ямыщІу щытамэ, ари паубыдыжынукъым. «Роспотребнадзор» -м зэбгригъэха хъыбарегъащІэм къызэрыхэщымкІэ, узыфэм теухуа щытыкІэр къэралым щефіэкіуэжащ икІи ар узыншагъэр хъумэным епха ІзнатІзм и нэІэ щІэтщ.

тхьэмахуэм къриубыдэу сымаджэ хъухэм я бжыгъэр хэпщІыкІыу нэхъ мащІэ хъуащ - зы махуэм къэралым сымаджэу цІыху мини 2,5 – 3 нэхърэ нэхъыбэ щатхыркъым. КъимыдэкІэ, узыфэр зэуэл ахэм я процент 93-м ар къаймыхьэлэкІыу япкърокІ, - щыжеІэ ІуэхущІапІэм и унафэм теухуа тхыгъэм. - Апхуэдэу щытми, COVID-19-м ехьэлІа щытыкІэр екІакІуэу хуежьэмэ, мардэхэм дыхуэкІуэзыхуэІуа щыІэ-КЪЫМ».

Къатехьэлъзу хуежьащ

Украинэм иІэпхъукІахэм къэралхэм нэхъ пасэм гуапэу къащы ущауэ щытами, иджы хьэщіагъэу кърахым кІэрыху

зэпытщ.

Къапщтэмэ, Нидерландхэм щыпсэухэм губгъэн хуащІу хуежьащ щхьэегъэзыпІэ зрата Іэпхъуэшапхъуэхэм. Уеблэмэ, я дзыхь ирагъэзу, я унэхэм щІагъэсын ядэжыркъым, абы щхьэкІэ къэралым ахъшэ хъарзынэ къарит пэтми. Украинхэр щахуэшэчыжыркъым адрей къэралхэми. Инджылызым и щІыпІэ зыбжанэм къаугъэхэр къыщыхъеящ, хьэщІэхэмрэ щІыдэлъху лъэпкъым щыщ-

хэмрэ зэмызэгъыу. Финляндиеми апхуэдэ дыдэ щытыкІэхэр къыщыхъуащ, Швейцарием къијукі хъыбархэри нэхъ щ агъуэкъым - къахыхьахэм зэрадэіэпыкъур яфіэмащіэу, арэзы яхуэмыщІу зэрыщытым зэгуегъэп абы щыпсэухэри. Полякхэм я нэхъыбапІэми ядэркъым украин Іэпхъуэшапхъуэхэм къэрал мылъку трагъэкІуадэу. КъызэрыгуэкІ цІыхухэм я мызакъуэу, къэрал унафэр зыІэ--ды имехшишк мехапе зыщІыжыркъым цІыху куэд я деж зэрыщыІэр къазэрытехьэлъэр. Латвием къэ-

хъуэшапхъуэхэм зэрырагъэзэшар. Зэгухьэныгъэм Европэ хыхьэ къэралхэу Украинэм къыщхьэщыж хуэдэу зызыщІахэм кІуэтэху нэхъ куууэ зыхащІэ зыхыхьа Іуэхум

рал кіуэці іуэхухэмкіэ и ми-

нистр Эклонс Кристапс

жиlащ я щІыпІэр украин Іэп-

пэмылъэщынкІэ зэрыхъу-

Бадзэуэгъуэм и 5,

♦Лэжьэрейм и дунейпсо махуэщ 1957 гъэм Налшык Лениным и фэеплъ къыщызэІуа-

♦ 1663 гъэм къалъхуащ Къэбэрдейм и пщы уэлий, Къэнжал зауэм текІуэныгъэр къыщызыхьа адыгэдзэм и пашэу щыта ХьэтІохъущокъуэ Кургъуокъуэ. ♦1900 гъэм къалъхуащ шэрджэс тхакіуэ Абыкъу Хъалид

♦ 1930 гъэм къалъхуащ филологие щІэныгъэхэм я доктор, ЩІДАА-м и академик Апажэ Мухьэмэд.

♦1941 гъэм къалъхуащ медицинэ щІэныгъэхэм я доктор, ЩІДАА-м и академик Даут Юрэ.

♦1946 гъэм къалъхуащ КъБР-м щІыхь зиІэ и юрист, СССР-м спортымкіэ щіыхь зиІэ и мастер Алий Сулей-

гъэм къалъхуащ КъШР-м и ЦІыхубэ Зэхуэсым и депутат, «Абазашта» газетым и редактор нэхъыщхьэ, КъШР-м щІыхь зиІэ и журналист Къул Фар-

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уэфіу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 21 - 23-рэ, жэщым градус 14 - 16 щыхъунущ.

Бадзэуэгъуэм и 6, *бэрэжьей*

♦1557 гъэм Къэбэрдейр езым фІэфІу Урысейм гу-

♦1957 гъэм КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и гуфІэгъуэ сессие зэхэтащ. Ар теухуауэ щытащ Къэбэрдейр езым фІэфІу Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъуам икІи республикэм Ленин орденыр етІуа-

нэу къызэрыратам. ♦ 1954 гъэм къалъхуащ къэрал лэжьакіуэ, Тэрч щіыналъэм и щІыпІэ администрацэм и унафэщІу щыта Пэнагуэ Максим.

♦1956 гъэм къалъхуащ КъБР-м щыщ спортсмен, СССР-м спортымкІэ щІыхь зиІэ и мастер, 1980 гъэм Москва щекіуэкіа Олимп джэгухэм я чемпион Рогожин Сергей.

♦ 1957 гъэм къалъхуащ экономикэ щ|эныгъэхэмк|э доктор, КъБКъМУ-м и профессор **Мысачэ Валерэ**. ♦ 1960 гъэм къалъхуащ техникэ щіэныгъэхэмкіэ доктор, КъБКъМУ-м и профес-

сор Сэхъурокъуэ Анатолэ. Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сай-тым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщыгынущ. Хуабэр махуэм градус 23 - 24-рэ, жэщым градус 18 - 19 щыхъунущ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Къан хуэщІэ фІыщІэ иІэкъым.

ЗэІущІэхэр Тхыдэ Бгылъэ шІыпІэхэм

ЩІалэгъуалэм гулъытэ хуащІ

Іуэхухэмрэ жэрдэмхэмкіэ и комиссэм иригъэкіуэкіащ щіалэгъуалэм зэрадэлэжьапхъэм теухуа зэіущіэ.

АР къышызэІуихым. КъБР-м и Жылагъуэ палатэм и унафэщіым и къуэдзэ Федченкэ Людмилэ жиlащ къаlэта Іуэхугъуэм республикэми къэралми мыхьэнэшхуэ зэры-

КъБР-м и Жылагъуэ палатэм и унафэщІ Берд Хьэзрэталий къыщыпсалъэм къыхигъэщащ псом хуэмыдэу иужьрей илъэсхэм абы гулъытэ зэрыхуащТыр республикэм и Іэтащхьэми, муниципальнэ щІыналъэхэмрэ къалэхэмрэ я унафэщІхэми, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэми. Къапщтэмэ, къэралыр ядо-Іэпыкъу зи жэрдэмрэ проектхэмрэ зыгъэкіуатэ шіалэгъуалэм, мэлажьэ ахэр жыджэру зыхэт жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр. Къызэрагъэпэщащ КъБР-м и Іэтащхьэм и деж шыІэ шІалэгъуалэ политикэмкІэ советрэ волонтёр Іуэхухэм пыша советрэ.

КъБР-м и ШІалэгъуалэ правительствэр, Парламентым и деж шыІэ ШІалэгъуалэ палатэр. Жылагъуэ палатэм и шалэгъуалэ советыр мэлажьэ, шалэгъчалэм я гупсысэкІэмрэ я жанагъымрэ къигъэнаІуэу. Республикэм щыІэщ щІалэгъуалэ жылагъуэ зэгухьэныгъэу 50-м нэс. Абыхэм къызэщ аубыдэ районхэри, къалэхэри, къуажэхэри. ЩІэуэ къэунэхуащ школакІуэхэр зыхэт «Большая перемена» зэгухьэныгъэри.

Республикэм и Іэташхьэм и унафэк э 2022 гъэм накъыгъэм и 18-м къэунэхуащ КъБР-м Шалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министер-

Бердым къыхигъэщащ щІалэгъуалэм я деж узыгъэгузавэ, гулъытэ хуэныкъуэ Іуэхугъуэхэри зэрыщыплъагъур, я хуитыныгъэхэм гъунэ зэри зыщыгъупщэ удэфахэри къазэрыхэкІыр

- Ар щыболъагъу, псалъэм папщІэ, интернет напэкіуэціхэм. Языныкъчэ ныбжьышіэхэм абы и фіагъ псори къахуэгъэсэбэпыркъым, атІэ абы щалъагъу зэраныгъэхэм зыдрагъэшэхри, къызыщагъэхъу гъащІэм я зэманыр ирагъэхь. Языныкъуэхэм цІыхур цыхуу къызэралъытэр иІэ мылъкумрэ зыпэрыт къулыкъумрэ теухуауэщ. Ар щІагъуэкъым. НэгъуэщІ зы Іуэхугъуэми гу лъыдагъэтащ, иджыблагъэ республикэм и шалэгъуалэм я деж щедгъэкіуэкіа щізупщІэм. Абы къыхэдгъэхьа щІалэгъуалэм (илъэс 14 - 18 хъухэр) я процент 21-р йохъуапсэ хамэ къэралхэм щыпсэуну, щылэжьэну. НыбжьыщІэхэм къахокІ политикэ партхэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ дзыхь хуэзымыщІи.

Жылагъуэ палатэм и унафэщіым жиіащ республикэм и щ алэгъуалэм я гупсысэкІэм зегъэужьыным, фІымрэ Іеймрэ зэхагъэкІыфу егъэсэным я къару псори хуаунэтІын зэрыхуейр. ХэкІыпІэу къилъытэри абыхэм щІэныгъэ етынырщ, щэнхабзэмрэ спортымрэ дегъэхьэхынырш, хэкупсэу къэгъэтэджынырщ, я жэрдэмхэрщ ядэlыгъынырщ - а псори гъэсэныгъэмкіэ Іэмалыфіщ.

- ЩІэблэм ялъагъун, зыхащІэн хуейщ къэ-

КъБР-м и Жылагъуэ палатэм Егъэджэны- ралри республикэри абыхэм зэрахуэныгъэмкіэ, щіэныгъэмкіэ, щіалэгъуалэм я къуэр. Дыхуейщ я щіэныгъэр къэрал кіуэцым къащыхуэсэбэпыну, ІэнатІэ пэрыувэмэ, ди цІыхухэм сэбэп яхуэхъуну, хьэрычэт Іуэхухэм зезыпщытхэми къайхъулІэну. Республикэм плъапізу диіэр ди щіалэгъуалэращ, пщэдей щІыналъэр зэрыувэну щытыкіэр къанэ щымыізу елъытащ абыхэм, - жиІащ Берд Хьэзрэталий.

Республикэм и щалэгъуалэр зыхуща-къупхъэхэм, ахэр зэманым къигъэув Іуэхухэм зэрыхэзагъэмрэ я ехъулІэныгъэхэмрэ, щІэныгъэм и гъуэгум тегъэувэным папщІэ зэрадэІэпыкъумрэ дяпэкІэ я мурадхэмрэ тепсэлъыхьаш КъБР-м шІалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министр Лу Азэмэт.

Ди республикэм мыхьэнэшхүэ щиlэщ щалэгъуалэ политикэм, щалэгъуалэр зыхэт Іуэхухэм гулъытэ ягъуэт. Аращ нобэ зи гугъу ящіа министерствэр къыщіызэрагъэпэщари.

90 гъэхэм щегъэжьауэ щалэгъуэлэм ядэлэжьэнымкіэ щыіа бгъэдыхьэкіэхэр зэманым демыкіуж хъуащ. Мыхьэнэ яіэжкъым хъчащ совет лъэхъэнэм зэтраублауэ щыта Іуэху бгъэдыхьэкІэхэм. 2000 гъэхэм нэхъри зыхэпщіэ хъуащ щіалэгъуалэр ущиерэ чэнджэщрэ зэрыхуэныкъуэр, абыхэм гулъытэ яхуэщІыныр Іэпэдэгъэлэл зэрыхъуар. ГурыІуэгъуэт хэкіыпіэ къэлъыхъуэн зэрыхуейр. Урысейм и Президентым и унафэкІэ 2008 гъэм Щалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ федеральнэ агентствэр къызэрагъэпэщащ.

Іуэхугъуэ зэмылізужьыгъуэ куэд щокіуэкі ди республикэм щалэгъуалэр унэтыным теухуауэ. Дызыхунэсын хуейри нэхъыбэжщ. Абы папщіэ, зэрыхъукіэ, щіалэгъуалэр жылагъуэ гъащіэм, абыхэм я гуащіэ зыхалъхьэфыну Іуэхухэм, политикэм къыхэшэн хуейщ. Ди министерствэми къалэн куэд къыпэщылъщ абы теухуауэ. Иджыпсту догъэбелджылы дызэрылэжьэну Іэмалхэр, дызытетыну мардэхэр. Іуэхугъуэ гуэрхэмкіэ, упщІэхэмкІэ зыкъытхуэзыгъазэхэм, жэрдэм щіэщыгъуэ зиіэхэм папщіэ ди бжэр зэіухащ.

Ди шалэгъуалэм я зэфэкымрэ я зэчиймрэ лъэныкъуэ куэдкіэ зэщхьэщокі. Къапштэмэ, хэт спортым, хэт гъуазджэм, хэт медицинэм дехьэх. А псори щалэгъуалэ политикэм къызэщ едгъэубыдэжын хуейщи,

дылэжьэну дыхьэзырщ, - жиlащ министрым. ЩІалэгъуалэ политикэр республикэм гъэзэщіа зэрыщыхъунум хуиіэ еплъыкіэр къагъэлъэгъуащ КъБР-м и Щіалэгъуалэ правительствэм и унафэщ! Къущхьэ Инал. КъБР-м и Жылагъуэ платэм и Щалэгъуалэ советым и Іэтащхьэ Пафыф Каринэ, Шэрэдж муниципальнэ шІыналъэм Егъэджэныгъэмкіэ и управленэм шіалэгъуалэ политикэмкіэ и инспектор нэхъыщхьэ Дэхъу Мурат сымэ.

Зэіущіэм хэтахэм жаіащ щіалэгъуалэм зэрадэлэжьэн ІэмалышІэхэр гъэбелджылын, къуажэхэм щыпсэу щ алэгъуалэр нэхъыбэу республикэм щекІуэкІ Іуэхухэм хэгъэтын, щіалэгъуалэ зэчиифіэхэм папщіэ зэпеуэхэр нэхъыбэу къызэгъэпэщын, унагъуэ ныбжьыщІэхэм ядэІэпыкъун, сабийхэмрэ ныбжьышіэхэмрэ ядэлэжьэну шіэныгъэліхэр гъэ хьэзырын зэрыхуейр.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Урысейм и ФСИН-м и управленэу КъБР-м щыІэм и епліанэ колонием иджыблагъэ щрагъэкіуэкіащ абы щаіыгъ ціыхубзхэр я узыншагъэм хуэсакъыжыным. хьэл мыхъумыщІэхэм зы-щадзеиным къыхуезыджэ, «Динамо» урысейпсо физкультурэ-спорт зэгухьэныгъэм абы и лъэныкъуэкІэ зэфІигъэкІхэм щытепсэлъыхьа Іуэху щхьэпэ.

АР щыщт Урысей ФСИН-м и унафэщІ, къэрал кІуэцІ къулыкъум и генерал-полковник Гостев Аркадий «Динамо»-р къызэрызэрагъэпэщрэ илъэси 100 зэрырикъум ехьэл ауэ я ІэнатІэм щызэфІагъэкІыну иубзыхуахэм. Іуэхум хэтыну кърагъэблэгъат КъБР-м и Парламентым и УнафэщІым и къуэдзэ, Урысейм спортымкіэ щіыхь зиіэ и мастер, 2000 гъэм Сидней щекІуэкІа Мурат, КъБР-м и Парламен- Михаил, КъБР-м и Парла- культурэ-спорт

Жылагъуэ гъащіэм хашэж

тым Жылагъуэ шынагъуэн-

Олимп джэгухэм алыдж- шагъэмрэ Іулъхьэ зэlэпы- мэмкlэ и комитетым и Іэтащхьэ Джэданэ Залым. урым бэнэкіэмкіэ дыщэ ме- хыным пэщіэтынымкіэ и ко- унафэщі Бэрэгъун Арсен, зэгухьэны- унафэщІ Лыхь Аслъэн хьэ-

ментым Спортымрэ туриз- гъэм и щ ыналъэ къудамэм и Урысей ФСИН-м и управдаль къыщызыхьа Къардэн митетым и унафэщі Кривко «Динамо» урысейпсо физ- ленэу республикэм щыіэм и

щІэхэр щыгъуазэ ищІащ я къулыкъур зэрырахьэкі щІыкІэм, тутнакъхэр щаІыгъ щІыпІэхэр зыхуэдэм, дэрбзэр ІуэхущІапІэм и лэжьэкІэм, ягъэтІысам я зыгъэпсэхугъуэ зэманыр зэрагъакІуэм. ЦІыхубзхэм къыхагъэщащ

физкультурэр я гъащіэм щыщ Іыхьэу зэрыщытым и фІыгъэкІэ тутнакъэщым зэрыщыІэ зэманыр нэхъ къатемыхьэлъэу зэрыкІуэр, ахэр жылагъуэ гъащІэм хэшэжа хъунымкІэ, къабзагъэм, я гуашіэкіи псантхуэкіи къарууфІзу щытыным зэрыхуипсыхьыр. ХьэщІэхэри ІэнэщІу яхуэкІуатэкъым абыхэм - я узыншагъэр ирагъэфІэкІуэнымкІэ сэбэп къахуэхъун спорт Іэмэпсымэ зэмылІэужьыгъуэхэр тыгъэ хуащ ащ.

ЗЭБАР Мадинэ. КъБР-м щыІэ УФСИН-м и пресс-ІэнатІэм и унафэщІ.

ПІалъэм фІэмыкІыу

Ди республикэм и языныкъуэ мэкъумэш ІуэхущІапіэхэм мы гъэм гъатхасэр мащІзу щыгуващ, дунейр уэлбанэрилэу зэрекіуэкіам къыхэкіыу. Піалъэм фіэмыкіыу лэжьыгъэр кърахьэлІэну хунэсащ уэшхыпсыр псынщізу щіым щызыщіиф тафэтес щіына-

МЫ зэманым ирихьэліэу Май, Прохладнэ щІыналъэхэм бжьыхьэсэ гъавэм щІыгъэпшэрхэмкІэ елэжьыныр щызэф іагъэк іащ, джэш щхъуантІэмрэ былымкъэбыстэмрэ (рапсымрэ) иджыпсту гуащІэгъуэу Куэд мыщІэў кърахьэлІэ. кІэртІофыпкъэхэм елэжьынущ, колорадскэ цІывым емыгъэубыдыным теухуауэ.

Шэджэм, Аруан районхэм я гъавапкъэхэм я хъуреягъым къыщызэщІэрыуа удз ежьужьхэр къах, химие пкъыгъуэхэмкІэ я къуэпсхэр ягъэгъу. Абы къыдэкІуэу хьэсэ сатырхэр ягъэщабэ.

Бахъсэн шІыналъэм и механизаторхэр и гуащІэгъуэу

щІыгъэпшэрхэмкІэ хьэцэпэцэм йолэжь.

Нартыху куэду хэзыса мэкъумэшыщІэхэм бадзэуэгъуэм и хуабэ ямылейм зыхуагъэхьэзыр. А Іуэхум хуэбэлэрыгъыркъым щІыналъэм и «Водоканал» ІуэхущІапІэхэри.

Гъавэгъэкіхэм къакіэрымыхуу я къалэным бгъэдэтщ жыггъэкІхэри.

Пхъэщхьэмыщхьэ кІыным елэжь ІуэхущІапІэхэм я нэхъ ину къалъытэ «Бахъсэн и жыг хадэхэр» ООО-р гектар 530-рэ мэхъу. Абы щыхасэ нобэ щІэупщіэшхуэ зиіэ икіи фіым я фІыжу къалъытэ «Голден», «Галла», «Ред принц», «Бребурн», «Ред Чиф», «Фуджи» мыІэрысэ ліэужьыгъуэхэр.

Итальян псы щІэгъэлъадэ мардэхэм тету зэлэжь жыг хэм заужьын, фІыуэ къапыкІэн папщІэ зыхуейну минерал пкъыгъуэ псори зэпымыууэ къа Іэрохьэ, пхъэщхьэмыщхьэ бэгъуаи къыпач

Тонн мин 22-м щІигъу зыщІэхуэ хъумапІэ зыухуа ІуэхущІапІэм иІэщ пхъэщхьэмышхьэр шызэхадз, зэман кІыхькІэ зыри къыщымыщІу щајыгъ щјыпјэ щјыјэтыјэхэр.

Гъатхэм къытрилъхьа уэсми емылъытауэ, жыгхэм куэду япытщ, бэвагъкІэ уащыгугъ хъуну

ШЭРЭДЖ Дисэ

Шумерхэр хэт? къызэрыхэшы-Тхыдэм

жымкіэ, дуней псом япэ дыдэу къэунэхуа цивилизацэр, къалэхэр, тхыбзэр, пщыгъэр, щіэныгъэр, іэщіагъэхэр, хабзэр шумерхэращ зейр. Ахэр Месапотамие Ипщэм (нобэрей Иракым хуозэ) щыпсэуащ ди лъэхъэнэм ипэкіэ мини 6 - мини 2 гъэхэм. Япэ дищу жытІэнщи, «шумер» псалъэр 19 - 20-нэ лІэщІыгъуэхэм бзэм и лэжьак уэхэм къыхалъхьа псалъэщ икІи а зэманым лъэпкъыгъуэ гуэрми къэралыгъуэми я цізу шытакъым.

я мехдэмуш сдид СПР лъзужь теувар британ археолог Генри Лэярд Остинщ. 1849 гъэм Иракым шыІэ Мосул къалэм къэхутэныгъэ щригъэкіуэкіыу абы къигъуэтат гъу-щіынэтхкіэ ятіэм традзэу ягъэжьэжа тхыгъэ мин 20-м щІигъу. А библиотекэ гъуэзэджэм и тхыгъэхэм, иужьы-ІуэкІэ къызэрыщІэкІамкІэ, яхэлъаш «Энума Элиш». «Гильгамеш и эпосыр» Іуэры-Іуатэр. Бзэр зыджхэм гу лъатат а тхыгъэхэм мызэ-мытІэу «su-ma-ri» псалъэм къызэрышытригъазэми, ар пъэпкъы-ПасэрейхэмкІэ и пащтыхь зэгухьэныгъэм» уасэшхуэ къигъ́элъэгъуащ, «шумерхэр» зыф аша цивилизацэр зэрышы ам и шыхьэт нэхъыбэ къэ-

зыхутэм папшІэ.

19-нэ ліэщіыгъуэм щіэныгъэм хуабжьу зиужьат, фІэщхъуныгъэм мащізу къытекіати, члисэр къэгузавэщ, тхылъ лъапіэм ит къэхъукъащіэхэр пэж дыдэу зэрыщы ам щыхьэт техъуэ гуэр къэзытІэщІым ахъшэшхүэ иритыну жиlэри, Библием къыхэщыж къалэхэмрэ пшышхуэхэмрэ лъэужь тригъэуващ щІэныгъэліхэр. Апхуэдэу, 1872 гъэм дыгъэгъазэм и 2-м Британ музейм и мысыр-ащыр къудамэм и лэжьакІуэ Смит Джордж утыку кърихьащ дунейр зыгъэзджызджа къэхутэныгъэ - шумер ІуэрыІуатэм и гъущІынэтхым къыхиджыкІащ Дунейпсо Псыдзэмрэ Нухь бегъымбарымрэ теухуа хъыбар. Члисэм ахъшэ хъушэ щІэныгъэлІым къритри. нэхъыбэж къит!эш!ыну унафэ къыхуищ ащ. Арати, дуней псом щытепсэлъыхьу щІадзаш. къызэрышІэкІымкІэ Библием итыр зэрыпэжым. Члисэр зыхуеиххэри арати,

Кьерэ Эдвард (1885 - 1933 гъ.гъ.) шумер гъущІынэтхым къеджэхэмрэ къызэреджэ шыкіэмрэ теухуауэ жиіэр мырат: «Фи нэгу къыщІэвгъэхьэт латиныбзэкІэ тха тхылъым зы напэкіуэці къэмынэу къыдатхъауэ... А напэкІуэцІ къыдатхъахэр цІыкІуприкложения ячатхъэри зэхагъэзэрыхьыжауэ. Иджы а къомыр зыгуэрым и пащхьэ иралъхьэ, зэхуэхьэсыжи, къеджэ жаlэри». Дыхьэшхэнщ, ауэ апхуэдэ дыдэущ шумер гъушІынэтхым европей къэхутакІуэхэри «къызэреджэр». Сыту жыпІэмэ, шумерхэр сыт хуэдэ лъэпкъым щыщми, абыхэм къатехъукІыжар хэтми, я бзэр сытыбзэм щыщми, къызэреджэри а зэманым зыми ищІэтэкъым.

Американ теолог, археолог

хуиту бэуэжащ.

КъыкІэлъыкІуэу, шумер лъыхъуакІуэ ежьар Кольдевей Робертщ. Илъэс 21-рэ фіэкіа мыхъу къэхутакіуэ зэчиифіэм маркэ мин 500-кіэ къызэщІиузэдри къиутІыпщат «Герман КъуэкІыпІэ Зэгухьэныгъэм». Абы и къалэн нэхъыщхьэр - Библием къыхэщыж Каср щІыпІэм щыІэ Бабылейр (Вавилон) къэгъуэтынырт. ИкІи Кольдевей къигъуэтащ ар! Ауэ нэхъ гу-

1903 гъэм, зи ныбжьыр хэкіуэта Кольдевей Роберт и гурыіуат гъущіынапэкіэ тха дэІэпыкъуэгъум (Андре Валь- хьэтыбзэр европэм бзэуэ

псым и Іэшэлъашэм щыІэ бзэуэ щыІэм я нэхъыжьу зэ-Калаат Шергат къумым Ашшур къалэр къыщыщ ит Іык Іыжыну. ЩІалэщІэм абы тригъэкІуэдащ илъэс 11. ИкІэмикіэжым абы къищіитіыкіыжащ уардэ унэри, пащтыхьыр зыдэлъ бэнри, Иштар тхьэанэм и фэеплъри. Къищынэ-

Европэм къэралыгъуэу хыхьэм ліыкіуэхэр зэкіэлъаутІыпщырт шумерхэм я лъыхъуакІуэ. Апхуэдэу ЕтІуанэ Рейхым Кольдевей Робертрэ Андре Вальтеррэ зыхуеину псомкіи зэщіаузэдри, Тель-Фарэ Іуащхьэр щатіыкіыну ягъэкІуащ. Ауэ ар псоми зэрагугъауэ тхылъ лъапіэм къыхэщыж Авраам и къалэратэкъым, атІэ шумер гъущІынатхым зарырагьалжа «тетрадхэр» шызэхүэхьэса биб-

лиотекэт. КъыкІэлъыкІуэ илъэсхэм ирагъэкІуэкІа къэхутэныгъэхэм зыри къагъэлъэгъуакъым, нэхъыби къахуэгъуэтакъым. Япэ Дунейпсо зауэр къэхъея нэужь, лэжьыгъэхэр щагъэтыпащ. Щыпащэжари 1918 гъэращ. Британ тІасхъэшІэх, капитан Томпсон Реджинальд Іуэхум къыхыхьэри. Эриду «шумер» къалэр къитіэщіащ. Къыкіэлъыкіуэу нэмыцэхэм къытрагъэзэжащ 1927 гъэм. Аргуэру гущІынэтх куэд къыщІахащ. Абыхэм зэрыжаіэмкіэ, пшахъуэщіым шІэлът Библием къыхэщыж Эрех къалэр (Урук).

Алъандэрэ ирагъэкіуэкіари къагъуэта псори зырикІт. Урук деж къыщагъуэтат дамыгъэ 1000-м нэскіэ зэхэт шумер пиктографиер, ятІэм къыхэшіыкіа хьэпшыпхэр, дыуэхэр, фэилъхьэгъуэхэр. ШІыпІэр иджыри илъэситІкІэ зэхатІыхьащ, ауэ Авраам и лъэужь ягъуэтакъым.

1934 гъэ пщіондэ екіуэкіа къэхутэныгъэхэм къриубыдэу европейхэм къыщіатіыкіыжат тхьэ унэхэр, архив зыбжанэ, фэеплъхэр, пащтыхь бэн. музыкэ Іэмэпсымэ зэмылІэужьыгъуэхэр, къищынэмыщІауэ... псыдзэшхуэм лъэужь!

Мис абы щыгъуэщ япэ дыдэ дунейпсо цивилизацэр шумерхэм къагъэщауэ щагъэувари. Къагъуэта «шумерыбзэр» куэдрэ, куэд дыдэрэ яджащ щіэныгъэліхэм, гугъу дехьащ икіи зэдэарэзыуэ ягъэуващ ар индоевропеибзэхэм ящымыщу. Зыщыщыр къащІэну шумерыбзэр дунейм бзэуэ тетым ирагъэпщэн щыщІадзэм, адыгэ-абазэбзэм хуэдэу эргативно-агглютинативнэу (псалъэухам и зэхэгъэувэкіэ) къышіэкіаш.

Пэжу, хьэтыбзэмрэ (адыгэбзэр къызытехъукІыжа) шумерыбзэмрэ зэрызэтехуэм япэ дыдэу гу лъызытар швед востоковед Форрер Эмильщ. Иджыри 1920 гъэм абы къытер) унафэ хуищ ащ Тигр къыщек уэк ым я лъабжьэжу,

рыщытыр, «шумерыбзэри» абы нэхърэ нэхъыжьынкіэ Іэмал зэримы Іэр.

Пэж дыдэу, шумер, хьэт гъущІынэтхым я транскрипцэм vкъышеджэкlэ. алыгэбээр мащізу зышізми къыгурыіуэнущ ар зытеухуар. Псалъэм мыщауэ, иджыри гъущіынэтх папшіэ, «Цилиндр Кирэ» жицізу ягъэуващ. «Британием мин 40, фэеплъхэр, хьэпшып ізу шумер къалэм къыщіаха зэмылlэужьыгъуэхэр къигъуэтхыкат. тхыгъэм тетщ: «Sa si-ka Is is Ui-la si-nu a-pa-I Sa-d su-ma-ri Us-ka Ru bi esch Ka-s i ku-a»... Алыгэ шіэныгъэлі хаттолог ПхытІыкІ Хьэутий и закъуэш гъущіынэтхым къикіыр къыгурыІуэу къеджэфу дунейм тетыр. Мы псалъэухам ар къызэреджэри мыпхуэдэущ: «Шэ си къуэ Иш ис Улэ шыну япэлІ Шад шу Мари Ушкъэ Pv бий ещІ Къас и къуэ». УрысыбзэкІэ зэбдзэкІыжмэ: «Отвези на коне в (город) Иш. там живёт Уля, который боится рук воина Шада, всадника из Мари Уша. Ру врага и сына Каса».

Иджы европей къэхутакІуэхэмрэ шІэныгъэлІхэмрэ яхузэхэмыгъэкlам теухуауэ...

«Цилиндр Кирэ́» жыхуиІэр зытепсэлъыхьыр пшы Кирэш. ХьэтыбзэкІэ КІурушэ... «Гильгамешыр» Гъэл Хьэмыщэщ. Гъэл жијэмэ хьэтыбзэкіэ «пшы» къикІыу шыташ. «Гъэл» псалъэм къикІыр къоплъыу, нэкіэ узыгъэлыгъуэ. псори зышышынэ жыхуиІэш. Нарт ІуэрыІуатэм къыхэшыж Амыщщ (Хьэ Мышэ) Гильгамеш хъужыр. Лъэпкъ, цивилизацэ, бээ фіэшыгъэціэч шІэныгъэлІхэм къыхалъхьа «шумер»-ри «su-ma-ri»-р гъушІынэтхым шІэх-шІэхыурэ щрихьэлІэрти аращ къыщІыхагъэщхьэхукІар. КъикІ дыдэри «Мари (къалэцІэ) щыщ шу» жиІэу аращ.

Европей щІэныгъэлІхэр шумерыбзэм къызэремыджэ фым, уеблэмэ зэй къызэремыджэфам щыхьэт техъуэу зы щапхъэ... Дунейм шумерологыу тетым зы тхыгъэ иратат. шхьэж къызэреджэф къеджэу, къикІыр къаІуэтэну. Абыхэм кърахари зэреджари зы псалъэкІэ зэтехуакъым!

А псоми къикІыр зыщ - «шумерологие» псалъэр щыІэн хуейкъым. шумерологхэм а бзэр къагуры уэркъым ик и къеджэфыркъыми, «шумер» лъэпкъ дунейм зэи тетыххакъым! Ахэр къыздикамрэ зи лъэпкъыгъуэмрэ къызыгурымыІуэхэм къагупсыса хъыбар нэпцІщ.

Ипэжыпіэкіэ, «шумерхэр» пасэрей Месопотамием шыпсэуа хьэтхэращ! Дызэрыщыгъуазэщи, хьэтхэр Кавказым икІри нобэрей Тыркум. Мысырым. Иракым итІысхьаш, зы къэралыгъуэшхуэм и щІыналъэ-щІыналъэу щытауэ аращ. Абы щыхьэт утехъуэн папщІи куэд ухуейкъым - хьэтхэмрэ «шумерхэмрэ» къызэранэкlа гъущІынэтхым адыгэбзэкІэ укъеджэмэ, ліэщіыгъуитіым нэблэгъаvэ къахуэмытІэщІ пасэрей тхыдэр итш.

> ОСТАШКЭ Андрей, лъахэхүтэ, тхыдэдж

угъэр гугъуехь пэлъэщш

сэумрэ якутымрэ. Иужьрейр уэс гущІыІум, сытхъум зэщІищтэжауэ щыжеифмэ, зыри хьэлэмэткъым. Хьэрып хытІыгу ныкъуэм къикІар апхуэдэм бгъурыбгъэгъуалъхьэ зэрымыхъунури нэрылъагъущ. АУЭ якутхэри апхуэдэ дуней щытыкІэм хуэщІауэ къалъхуркъым. Сабийр дунейм къыщытехьа япэ махуэхэм къыщыщіэдзауэ щіыіэм ирагъасэ,

Лъэпкъхэм яхэтщ щІыІэкІэ бэшэ-

къуэкіэ щіызэбгъэпщэн щыіэкъым,

псалъэм папщІэ, Африкэм щып-

япсыхь: къалъхуагъащІэм махуэ зыбжанэкіэ псы шіыіэ тракіэ, и шіыфэм уэс щахуэ. Памир бгырысхэм лъапцізу уэсым хэту е мывэ щіыіэм тету къажыхь. Адыгэхэмрэ балъкъэрхэмрэ ящыщу бгыхэр зи хэщІапІэхэм я унэхэр щ ымахуэ жэщ уаем градуси 10-м нэскіэ щыупщіыіужи щы-Іэш, ауэ абы щхьэкіэ я жей ныкъуэ хъуауэ къащыхъуркъым. Илъэсищэ ныбжьым ит жыгхэр къэзыгъачэ щІыІэм цІыхухэм зрагъэ-

сэф пэтми, ахэр я бэшэчагъкІэ адрей псэущхьэхэм ауи жыжьэу ялъэщІыхьэркъым. Уае-псаер гугъущэ емыхьу зышэчыфхэм ящыщщ къазхэр, хьэхэр, шылэджэдхэр, мыщэ хужьхэр, хьэндыркъуакъуэхэр, хьэмбылухэр, нэгъуэщІхэри. ЦІыхум и Іэпкълъэпкъыр, абыхэм елъытауэ щІыІэкІэ, дауи, нэхъ тІасхъэщ. Аращ абы мымащізу нэгъуэщі ізмалхэр дэіэпыкъуэгъу щІищІри. Сыт щыгъуй щхьэпэщ нэщэнэхэр

пщІэныр, дунейм и щытыкІэм зэрызихъуэжым ухигъэгъуэзэнымкіэ дэіэпыкъуэгъу нэс зэрыхъум къыхэкІыу. Псалъэм папщіэ, джэш теплъэ зиіэ пшэхэр, шытххэм е бгыхэм ящхьэщыт пшэ толъкъун мыхъейхэр щыхьэт тохъуэ дунейр зэрызэІыхьэнум. Бгыщхьэм е бгы джабэм пшэ мыин къыщыунэхуа нэужь, зэрыхабзэу, уэшхым къызыпхиву щ едзэ, уэлбанэшхуэм е уэсым щыхуэкІуэжи щыІэу.

Уафэгъуагъуэ уэшхышхуэр бгылъэ щІыпІэхэм нэхъ хуэлъэщ, тафэ шэщІахэм нэхърэ. Апхуэдэм ипэ къихуэу, пшэ лъабжьэхэм щІзуфІыцІыкіыу щіадзэ, езыхэри къопщ, хьэуам хэт токыр Іэпкълъэпкъым зыхищІэ мэхъу. Иужьрейр ягъэунэху спортсменхэм, я Іэпэхэмрэ тхьэкіумэхэмрэ щыіэщ. Зэман докіри, а псори мэ-

ток хэзу, я лыжэ башхэм піэнкіыу, вууэ зэрыщіадзэмкіэ.

Апхуэдэхэм деж унэм ущІэсмэ нэхъыфіщ, бжэхэри щхьэгъубжэхэри дамэдазэншэу хуэщІыпхъэщ, уэнжакъхэр гъэбыдапхъэщ. Гъущ пыдзахуэ пІыгъыну, лъапцІэу къэпкІухьыну, зыбгъэпскІыну, жыг лъэдийхэм зебгъэщІыну, джабэ куейхэм, щІыпІэ нэщІхэм уихьэну, бгыщхьэхэм утетыну дзыхьщІыгъуэджэщ. Щыблэм и «шабзэр» щіым къытехуэныр, щіэныгъэліхэм зэрыжаіэмкіэ, нэхъыбэу зэлъытар шІы шхьэфэм и теплъэрш. Шыблэм и дежкІэ гъуэгум къытехутэ бгы лъагэхэр лъэпощхьэпо хъарзынэ мэхъу икІи щІыпІэ нэхъ лъахъшэхэр дэгъуэу щыблэм щахъумэ. Зыщыгъэгъупщэн хуейкъым щыблэр нэжыгейхэм зэрахуэлъэр, хъыбэрэ нэхъ мащІэІуэрэ псейхэмрэ щихухэмрэ зэреуэр, бжейхэмрэ уэздыгъейхэмрэ зэзэмызэххэ фіэкіа зэрытемыуэр, абы щыгъуэми пхъэхуеймрэ блашэмрэ «Іумпэм» зэрищІыр. Уафэгъуагъуэ уэшх къыщешхкІэ апхуэдэу утеувэ хъунукъым мывэшхуэ папцІэхэм, къыр лъабжьэм зыщызыукъуэдий утыку джафэхэм, сыту жыпІэмэ токыр къыр джабэхэмкІэ къежэхыу, сэтейм къытелъэдэнкІэри

тІзу еплъынукъым. Бгы лъагэм къыщыхутэ цІыхухэм я щхьэр щыкіэрахъуэ, щыуз, хьэуар щахуримыкъу, жейм щемызэгъыр нэхъыбэщ. А щытыкІэр къызыхэкІыр, псом япэрауэ, хьэуам и Іувагъыр апхуэдэ щІыпІэхэм псынщІэу зэрыщехуэхырщ, етІуанэрауэ, нэхъ лъагэу зыпіэтыхукіэ, кислородыр мащіэ зэрыщыхъурщ. А пкъыгъуэр зэмэщіэкі щхьэкуціым и лэжьэкіэм сэкъат егъуэт: акъылым жаныгъэр фlокlуэд, нэр піалъэкіэ щызэіыхьи щыіэщ. ЦІыхур и мычэзууэ йош, зыри къыфІэмыІуэхуж мэхъу. Языныкъуэхэм дежи щхьэусыгъуэншэу нэжэгужэ, дыхьэшхрилэ, псэлъэрей, сытри хузэфІэкІын хуэдэу зыкъыщилъытэжи гузэвэхыу, пщІыхьэпІэ Іейхэр илъа-

гъуу къыщІедзыж. Хьэуам хэт кислородым и Іувагъыр сытым дежи зэпІэзэрыткъым. Абы лъэхъэнэхэм я закъуэкъым, атІэ жэш-махуэм и кіуэцікій зыбжанэрэ зехъуэж, атІэми, шэджагъуэ зэманым нэхърэ, пшэдджыжьым нэхъыбэрэ.

Бгы климатым ущызыхъумэ Іэмал зыбжанэ щыІэщ. УкъагъэпцІэнкІэ ущІэгузэвэн щыІэкъым жьапщэми псыми щымышынэ, хуабэри фІыуэ щІыпІэм щыхэІэтыкІа уэххэр, дурэшпліэрэшхэр щіауфэ, мывэ зэгуэчыпІэхэр ясей, жыгхэр, пкъохэр иращІыкІ, унэхэр, псэуалъэхэр зэтракъутэ, телефон, уэздыгъэ кlaпсэхэр зэпафыщІыкІ.

Бгыхэм шытепшэ жьыбгъэхэр куэдкІэ нэхъ гъущэщ, тафэхэм щызеуэхэм нэхърэ. Километри 2 лъагагъым псы-Іагъэр хуэдитікіэ нэхъ мащіэ щохъу, километри 5-кІэ удэкІуеймэ, абы хуэди 10-кІэ хощІ, километри 6 лъагагъым адэкіэ шыіэ хьэуар гъушэ къабзэу жыпІэми щыуагъэу щытын хуейкъым.

Къуршхэм дыгъэр щынэхъ гуащіэщ, ультрэморэ бзийкіэ зэджэри щынэхъыбэщ. АрщхьэкІэ уэсымрэ мылымрэ ятепсэ дыгъэ бзийхэм къанэ щІагъуэ щымыІэу къытрагъэзыкІыжри, я гъунэгъуу щыт псоми къару тІуащІэкІэ «яжьэхолъэ». Абы къешэ ціыху щіыфэр дыгъэм нэхъыбэрэ исыныр. Ар нэм зэран хуохъу, уеблэмэ шимылъагъужи къэхъуу.

Кавказ бгырысхэм абы щхьэкІэ нэр дыгъэ бзий гуащІэм щызыхъумэ Іэмалхэр куэд лъандэрэ къагъэсэбэп: напіэхэр гын хьэжыгъэпскіэ яціалэ, пыІэ къуацэхэр нэр щІиуфэу къыщхьэракъуэ, апхуэдэ къалэнщ щхьэрхъуэным (бащлъыкъым) игъэзащІэри. Иджы куэду къагъэсэбэп зэгуэр

къыхэуэу, пэнцІывымрэ щхьэцхэмрэ кІуэдыж: цІыхур нэщхъейуэ, зыгъэ- альпинистхэм щхьэкІэ къагупсысауэ гусэгъуафіэу, къэгубжьыгъуафіэрэ щыта нэгъуджэ фіыціэхэри - зи кур нэм хуэзанщ эу Гузэ к ыхьу пхыгъэжахэр. Апхуэдэ нэгъуджэхэм я абджыр къэпщіантіэркъым.

> Бгы лъагэхэм ущыдэкІкІэ, псом хуэзэхъуэкІыныгъэ щигъуэтыр гъэм и мыдэжу щысакъыпхъэр щІыІэм ущисынкіэ шынагъуэ шышыіэхэм я лежит Тэпкъпъэпкъым шышу шТыТэ нэхъ зыхуэлъэхэм гупсэхуу якІэлъыплъын хуейщ, икІи щІыфэм хужьыгъэ гуэрхэр зэрыхэплъагъуэххэу, абдежыр егугъуу Іуэтын щІэдзапхъэщ. ЩІыІэр зэІар Іэр е лъакъуэр арамэ, ахэр хуабжьу щіэбдзмэ къызэщіозыlыгъ щыгъынхэм. Къуршхэм псом плъэж. Дохутырхэм зэрыжаlэмкlэ, хуэмыдэу щыгущіэгъуншэщ икіи пэм, напэм, тхьэкіумэхэм щіыіэ щышынагъуэщ уэс борэнхэр. Абыхэм къе энк эшынагъуэ шынэрэ хьэлъэ гуэр уи плІэм илъмэ, зыбгъэщхъауэ, зэрыпхузэфіэкікіэ уи пэкіэ зебгъэщІыпхъэщ, лъыр ищхьэмкІэ дрихуеифын хуэдэу. Абы щыгъуэми, Іэпкълъэпкъ Іыхьэхэм ящыщу щІыІэм куууэ исахэр яТуэтыркъым, лым зэран хуэмыхъун щхьэкіэ, атіэ уіэгъэпхкіэ е щэкі къабзэкіэ япхэ, икіи узыр нэхъ кіащхъэ зыщі хущхъуэхэм - ношпэ, анальгин, димедрол хуэдэхэм йофэ. Сэбэп мэхъу шей е псы пщтыр хуэдэхэри.

> > Къуршым уиту, щІыІэ къэхъуну хъыбар къыпІэрыхьамэ е уэ езым зэхэпхамэ, а Іуэхум къызыхуэтыншэу зыхуэгъэхьэзырыпхъэщ. Уэсым ухиубыдамэ, зэтрихьам и лъабжьэм бгъуэнщІагъ щыщІэтхъуауэ, абы щІэгъуэлъхьэн, термосым итмэ, пщтыр гуэр ефэн, витамин С е фошыгъу кІанэ шхын хуейщ.

> > Уаем хэхуа дэтхэнэ зыми и дежкІэ мыхьэнэшхуэ иІэщ ар и къарум къызэригъэгугъэм, сыт хуэдэ гузэвэгъуэри Іэмал имыІэу фІыкІэ зэриухынур и фіэщ ищіыным. Гугъэр зыфіэмыкІуэдым гугъуехьхэр нэхъ тыншу къызэренэкІ

> > > Табыхъу Хьэзрит «Бгы и пlалъэ зыщlэ́ щlэщхъу-КЪЫМ» И ТХЫГЪЭМ КЪЫХЭТХЫЖАЩ Зыгъэхьэзырар КЪУМАХУЭ Аслъэнщ.

Гъуазджэ

Щэнхабзэ

«Адыгэ Республикэм и махуэхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым» Іуэхум хэту Налшык, ЩоджэнцІыкІу Алий и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым, щагъэлъэгъуащ <u>«</u>Шу Махуэ» спектаклыр. Тхыдэ Іуэхугъуэр зи лъабжьэ пьесэр дыкъыщыхэщу Тхьэм дыщизытхар Адыгейм и тхакІуэ, усакіуэ, драматург, «Адыгэ макъ» газетым и редактор художественнэ унафэщ Хьэнэхъыщхьэ Дербэ Тимурщ. Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ режиссер ціэрыіуэ, Адыгэ Республикэм гъуазджэхэмкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Емкіуж Андзорщ спектаклыр зыгъэувар.

АДЫГЕЙМ къикІа хьэщІэхэр гуапэу къригъэблэгъащ Заур Къэбэрдей драмэ театрым и художественнэ унафэщІ Шыбзыхъуэ Басир.

Ди гуапэрэ гурэ псэкІэ дыкъыфхуэпІащІэу дыкъеблэгъащ. Дэ зэшхэр дызэкІэ- дивизионым щыщ адыгэ лъыкІуэныр, зэныр лъапіэщ. Мис мы щэкіэ узэдауэ, Польшэ-Пру-Іуэхуми къыдитащ апхуэдэ ссие зы Іэмал. Лъэпкъ Іуэху догъэдытопсэлъыхь. Гъуэгуанэ гугъу къикІуащ адыгэм. Сэ зы гупсысэ вжес-Іэнщ: жышхуэм жыгыр ири- и ландрат Ферноврэ яlущІыкІми, лъабжьэр къанэмэ, щІащ. 1844 гъэм къыдэкІауэ зыкъеужьыж. Дэри аракъэ! Ди лъэпкъым сей империемрэ Пруссие лей къытехьащ. Ауэ зыкъэду- къэралыгъуэмрэ я кlуэрыжьыжыфащ. Дымыщхьэхыу дызэкІэлъыкІуэн, дызэрыІыгъын, гу зыщытхуэн хуейщ. ягъэтІылъыну зыжраla адыгэ лІыкІуэ Шумахуэ и шыфэ-Ди нэхъыжьхэр псэууэ, ди зауэліхэм ар ядэркъым: жаіэ ліыфэм хьэщыкъ ещі ап- щхьэусыгъуэ

Насып шум къыздихьа гупсысэхэр

ту, напэ къабзэкІэ дунейм гъэІэ! - жиІащ Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрым и къуий Аслъэн.

Спектакль дахэкІэ дыкъеблэгъащ, фи гуапагъэри зыхэтщІащ. Куэдрэ щхьэусыгъуэ дахэкІэ зэкІэлъыкІуэн Тхьэм дищ!! - жиlащ Адыгейм и цІыхубэ артист, Уры-сейм, КъБР-мрэ КъШР-мрэ фар?! Ліыхъужьыр лъэпщІыхь зиІэ я артист Зыхьэ

Пъесэм лъабжьэ хуэхъуащ тхыдэм къыхэщыж Бромберг Іуэхугъуэм адыгэхэр зэрыхэтар. 1850 гъэм фокlадэм и 20-м Кавказ шу-бгырыс дызэлъыгъуэ- шууеипщІ, лъэпкъ Іэщэ-фагъунапкъэм икІри, Крушвицэ щІыпІэм къыщыувыІахэщ. Жэпуэгъуэм и 1-м 1850 гъэм шууейхэр капитан фон Иловрэ Пруссием щыта конвенцэм тету, УрыкІуэсэжхэр (дезертирхэр) ягъэтІысын хуейт. Іэщэхэр нэхъыщІэхэр гъуэгу дахэ те- Пруссием мамыру къы-

зэрыкІуар. Зэхэуэ къохъу. зи щыпэлъагъухэр. Іэл къы-Абы хэмыкІуадэу къэна адыщІышылэм и 20-м. Бромберг ІуэхугъуэкІэ зэджэжыр аращ.

нэхъыщхьэм

ЛІыхъужь

(Шумахуэ) и ролыр игъэзэ-щащ Хьэудокъуэ Азэмэт. Тыншкъым Шумахуэ къылъыкъуэкІхэр. Ауэ мыр насыпым и шущ. АтІэ, хэт насыкъым и ліыкіуэщи, жэуап ехь адыгэхэр дуней псом я пащхьэм зэритыну щІыкІэм теухуауэ. «Адыгэм Іэщэ игъэтІылъыркъым! Адыгэр лъэгуажьэмыщхьэу увыркъым!» жеІэ. Аращ зытетыр. Тхьэр лІыгъэкІэ къызыхуэупса лъэпкъыр гугъуехькии игъэунэхужащ. Игъэунэхуащ гъащІэм Шумахуи. Зэхэуэм къелар и закъуэщ. И ныбжьэгъухэр къызэраукІам и гуауэм и лъэр щ ихами, хьэпсым ирадзами, зиІыгъщ. Къару къылъыкъуокІыж. Насып - лІыгъэ - пэж! Мы псакІэлъысхьынут. Пэж жыпІэну гур зыгъэнщІыж насыпщ. ЛІыгъэкІэ псыхьа насыпым и хьащ.

хужызыІи шыІэш. И лъэпгэхэм суд тращІыхь 1851 гъэм къым теухуауэ гуемы у зэхихмэ - Іэлш. ШІалэм къыпагъэува къэрал законым тригъэкІуащ езым и пэжыр лъэпкъ хабзэр! Шу махуэщ. И Іэщэ-фащэр, и шыр и гъусэщ. Пьесэм и пэм щегъэжьауэ, иухыху шым и образыр хэтщ - адыгэліымрэ адыгэшымрэ зэкІэрыпч зэрымыхъур къуијуэкі хуэ-

ГъэщІэгъуэну къэгъэлъэгъуащ Маргрезе нэмыцэ бзылъхугъэм образыр (Маргрезэу Тхьэкъуахъуэ Маржэнэт джэгуащ). Зэпсалъэм елъытауэ, и зыщІыкІэм асыхьэту зехъуэж. Адэм зэрыхуэгуапэр къигъэлъагъуэу, и макъыр щабэщ, сабиигъуэм иджыри къыІэпымыкlам хуэдэу мэдыхьэшх. Гухэлъ зыхуищІам бгъэдэтмэ, гурыщіэр игъэпщкіуркъым, бзылъхугъэ насыпым щІэзэуну, пэплъэну зэрыхьэзырыр ину жеІэ. Маргрезе лъищыр спектаклым щызэ- и образыр щІэщыгъуэ ещІ драматургым пьесэм пхиша лІыгъэ къыплъыкъуэкІыныр усэбзэм. Ар лъагъуныгъэм и бзэу Маргрезе Іурилъ-

пІалъэ, Лъагъуныгъэм жыхуэтІэхэр хуэдэ теплъэрэ зыlыгъыкlэрэ зэримыlэр Шумахуэрэ

Маргрезерэ я деж къыщыткъуэшыгъэмрэ ныбжьэгъугъэмрэ зэрыгуащІэр адыгэ щІалэхэм - Шу-махуэ, Шалихь, Бэчмызэ сымэ - я деж щыдолъагъу. ЛІыхъужьым и ныбжьэгъухэр къызэраукіам хэкіыпіэншэ ещі. Йтіани, чэнджэщ щыхуэныкъуэм зэжалІэр ахэращ я псэхэр зэрощіэ.

ANDIE MICANDE

Спектаклым и кІэухым гур егъэпсэху. Гуапагъэу мыбдеж щызэхуэхьэсар къызыпкърыкІыр лъэпкъ псом я лыкіуэ хъу зы ціыхущ. Нэкіуіулъхьэхэр зыіуах псоми. ФэрыщІагъи пцІыи щы-Іэжкъым. Пэжым гур хузэ-Іуахри, гъуэгу ират, «утеуащ» жраІэ.

Ту лъыптэну гугъутэкъым спектаклым еплъхэм ар зэрызыхащІэр, зэригъэгупсысэр, зэригъэгузавэр. Абдеж щекіуэкі гъащіэмрэ зэманымрэ езыхэри хыхьам хуэдэт. Шумахуэ и суд щащІэм ахэр зэригъэпІейтейм укІэлъыплъыну гъэщІэгъуэнт. Абдеж къыщащтэ унафэхэм арэзы техъуэмэ, къэтэджхэрти, Іэгуауэр хуа-Іэтырт, зы унафэ е жэуап гуэрым щыпэплъэкІи, пэшым щіэсхэр зэщіэдэіукІыу умэзэхырт. Актёрхэмрэ театреплъхэмрэ я псэр зэрыщат. Спектаклым дежкіэ щыІэу абы нэхъ лъапІэ къыщІэкІынукъым.

> ГУГЪУЭТ Заремэ. Сурэтхэр Къарей Элинэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и гуп нэхъыщхьэм и ебгъуанэ джэгугъуэм хыхьэ зэгущгэхэр мы махуэхэм зэхэтащ.

БАДЗЭУЭГЪУЭМ и 2-м екіуэкіа джэгугъуэм и япэ махуэм щыіа зэіущіэхэм нэхъ хъуащ «Автозапчасть»-мрэ «Шэджэм-2»-мрэ я зэпэщІэтыныгъэр. Мыгъэрей зэхьэзэхуэр зэрыщ идзэрэ топ нэхъыбэ дыдэ (14!) щыдагъэкІа зэІущІэр турнир таблицэм щхьэзакъуэ пашэныгъэр щызыІыгъ бахъсэндэсхэм я ІутІыжт. Я унэ щыІэу «Автозапчасть»-м и футболистхэм Шэджэм ЕтІуанэ къикІа командэм и гъуэм топ 13 худагъэк ащ. ХьэщІэхэм я насып къызэрикІар зэ закъуэщ. ЗэІущІибгъум псоми щытекІуа командэм а щытыкІэм тету иригъэкІуэкІмэ, турнир таблицэм гъунэгъу къыщыхуэхъуфын шыІэкъым.

Я джэгукІэр хъарзынэу зэтригъэувэжа хуэдэщ «Искра»-м. Зи чэзу текІуэныгъэр къэзыхьа алътуддэсхэр мыгъэрей зэхьэзэхуэм и саугъэтхэм щІэбэныну фэ тетщ. Ебгъуанэ джэгугъуэм абыхэм кърагъэблэгъа «Псыкуэд-Марвил»-м пибгъу худагъэкІауэ я унэ ягъэкіуэжащ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и гуп нэхъыщхьэм щекІуэкІ зэхьэзэхуэм япэ текІуэныгъэр щызыІэригъэхьащ «Кэнжэ»-м. Шэджэм ЕтІуанэ щыІзу абыхэм бжы-гъэшхуэкІэ (6:2-уэ) хагъэщІащ «Къэбэрдейр». Иджы турнир таблицэм псыкуэддэсхэм я закъуэу кІэух дыдэ увыпіэм къыщынащ

Джэгугъуэм и етІуанэ махуэми футболеплъхэм я нэгу щіэкіащ топ дахэ куэд. Апхуэдэу и унэ щы эу Ислъэмей къикlа хьэщІэхэм я гъуэм топибл яхудигъэк ащ мыгъэрей зэхьэзэхүэм очкоиплі щызыфіэкіуэдауэ пашэхэм яхэту къакіуэ «Тэр-

КъыкІэлъыкІуэ, хэщІыныгъэр игъуэтащ Шэджэм и «Шэрджэсым». Анзорей щыІэу абы «Урыхум» дригъэкІуэкІа зэпэщІэты-

Бахъсэндэсхэр хэт къэзыгъэувыІэфынур?

гъуэм зы топ закъуэ фІэкІа щехъулізу текіуэныгъэр щыхэр зэхьэзэхуэм и турнир таблицэм и епщІанэ увыпіэм нэс къыдэкіуэтеящ.

Командэхэм дагъэк а топхэмкіэ зэіущіэ нэхъ мыкъыщІэкІащ хьэнэншэу «Спартак-Д»-мрэ Налшык и СШОР-мрэ ирагъэкіуэкіар. ЗэпэщІэтыныгъэм топ зырызкІэ щызэхъуэжауэ, нэхъ лъэщри зэхамыгъэкlауэ, иухащ «Спартак» стадионым щекІуэкІа зэхыхьэр. Къыхэдгъэщынщи, СШОР-м и дежкіэ зэрытемыгъэкІуауэ иуха япэ зэІущізу ар мы гъэм къыщізкІащ.

ЗэщхьэщыкІыныгъэ мащІэ иІэу иухащ Каменномост щекіуэкіа зэіущіэр. «Малка»-м къыщригъэблэгъащ «Родник»-р. ЗэпэшІэтыныгъэм зы топкІэ нэхъыбэ щыдэзыгъэкlа Псынэдахэ къикІа хьэщІэхэм текІуэныгъэ къыщахьащ. Зэхьэзэхүэр зэрыщІидзэрэ зэи къыхамыгъэщІа «Родник»-м иригъэкіуэкіа зэіушіиблым иужькіэ турнир таблицэм и етІуанэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым худагъэкІыфакъым. Иджы- футболымкІэ и чемпионарей зэlущlэм топитху къа- тым и гуп нэхъыщхьэм и ебгъуанэ джэгугъуэм зэхэта зыІэрызыгъэхьа урыхудэс- зэІущІэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр кърикІуащ: бадзэуэгъуэм и 2-м: «Искра» (Алъгу́д) - «**Псыкуэд-Марвил**» (Псыкуэд) - **9:1**, «**Автозап**часть» (Бахъсэн) - «Шэджэм-2» (Шэджэм ЕтІуанэ) 13:1, «Къэбэрдей» (Нал-

шык) - «**Кэнжэ**» (Кэнжэ) -2:6; бадзэуэгъуэм и 3-м: «Тэрч» (Тэрч) - «Ислъэмей» (Ислъэмей) - 7:1, «Спартак-Д» (Налшык) - СШОР (Налшык) - **1**:**1**, «**Урыху**» (Урыху) «Шэрджэс» (Шэджэм) **5**:**1**, «**Малка**» (Малка) «Родник» (Псынэдахэ) - 2:3.

КъыкІэлъыкІуэ щэбэтымрэ тхьэмахуэмрэ зи чэзу джэгугъуэхэр зэхэтынущ. А махуэхэм зэдэджэгунущ: *бадзэуэгъуэм и 9-м* - «Кэнжэ» - «Ислъэмей», СШОР -«Тэрч», «Псыкуэд-Марвил» -«Спартак-Д», «Шэрджэс» -«Автозапчасть»; бадзэуэ-гъуэм и 10-м - «Шэджэм-2» «Искра», «ЛогоВАЗ» -

«Урыху», «Родник» - «Псыгуэнсу», «Малка» - «Къэбэрдей» командэхэр.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и гуп нэхъыщхьэм зэхьэзэхуэр зэрыщекіуэкіыр

Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	0.
1. «Автозапчасть»	9	9	0	0	47-6	27
2. «Родник»	7	6	1	0	38-7	19
3. «Тэрч»	8	6	1	1	24-10	19
4. «ЛогоВАЗ»	8	6	1	1	15-8	19
5. «Искра»	9	6	0	3	32-19	18
6. «Шэджэм-2»	9	4	2	3	21-31	14
7. «Спартак-Д»	8 9 9 8 9 8 7	3	4	1	25-11	13
8. «Малка»	9	4	Ó	5	21-21	12
9. «Ислъэмей»	8	3	1	4	22-30	10
10. «Урыху»	8	3	1	4	21-23	10
11. «Псыгуэнсу»	7	3	1	3	17-20	10
12. СШОР		2	1	5	19-20	7
13. «Къэбэрдей»	9	3 2 2	Ö	7	13-31	6
14. «Шэрджэс»	9	1	2	6	17-38	5
15. «Кэнжэ»	9	1	1	7	18-32	4
16. «Псыкуэд-Марвил»	8 9 9 9	Ó	ó	9	8-51	ō

Еш зимыІэ егъэджакІуэ

нэмрэ и ныбжьымрэ пщІэ хуащІу, мы махуэхэм ягъэлъапіэ Приречнэ курыт школым и егъэджакІуэ Аслъэн (Мырзэкъан) Маржынэт Жамырзэ и пхъур.

ДУНЕЙМ цІыху тет къыщІэкІынкъым нэгъуэщІ мыхъуми зы егъэджакТуэ и гум фіыкіэ къимынэжауэ, абы фіыщіэкіэ зыхуигъазэрэ куэдым зэрыригъэсар имыщІэжу. А гупсысэр егъэджэныгъэм илъэс 50 хъуауэ хэт Аслъэн Маржынэт ущымыуэжу пхуехьэлІэнуш, сыту жыпІэмэ, унагъуэм къыдэхуа и зэфІэкІ псори абы къанэ щымыІэу сабийхэм ябгъэдилъхьащ. Арагъэнщ Приречнэ курыт еджапІэм къыщІэкІа цІыхуитІ зэхуэзамэ, гува-щІэхами, я уэршэрым Маржынэт и цІэр къыщІы-

1950 гъэм бадзэуэгъуэм и 1-м Малкэ къыщалъхуа Маржынэт курыт школыр дымедалкіэ къиухащ 1968 гъэм. А илъэс дыдэм ар щІэтІысхьащ КъБКъУ-м физикэмрэ есэпымкІэ и фа-Университетыр къызэриухрэ, Маржынэт ешрэ ужэгъурэ имыІэу, езыми фІэфІ дыдэу сабийхэм яхэтщ. ЕсэпымкІэ егъэджакіуэу щіидза щхьэкіэ, лэжьыгъэм хуиІэ бгъэдыхьэкІэм гу Маржынэт лъата нэужь, унафэщІым и къуэдзэ ІэнатІэр къыхуагъэфэщащ (1981-1997). ИужькІэ ар ягъэуващ ЕсэпымкІэ езыгъаджэхэм я район зэгухьэныгъэм и уна-

фэщІу (2013 - 2018). И Іэщіагъэр фіыуэ зэрилъагъум къыпэкІуа ехъулІэныгъэу жыпІэ хъунущ Маржынэт и еджакІуэхэр пэрыту, зэхьэзэхуэхэм щытекІуэрейуэ, я цІэхэр фІыкІэ кърајузу къызэрекІуэкІри. Маржынэт лей яхуещі хэлъэтышхуэ зиіэ, іэзагъ къызэрымыкІуэ къызыкъуэзых сабийхэм. илъэси къанэркъым Маржы-

нэт и еджакІуэхэр «Кенгуру» «Сигма» зэпеуэхэм, районымрэ республикэмрэ есэпымкіэ щрагъэкіуэкі зэхьэзэхуэхэм бжьыпэр щамыубыду. Мызэ-мытІзу лэжьакІуэшхуэм къыхуагъэфэщащ РУНО-мрэ КъБР-м егъэджэныгъэмкІэ и министерствэмрэ я дамыгъэ лъапІэхэр. 2004 гъэм Маржынэт «Илъэсым и егъэджакlуэ» цlэр зэхьэзэхуэм къыщихьащ. 2007 гъэм ар пэрыт щыхъуауэ щытащ «ЩІэныгъэ» лъэпкъ проектым. КъинэмыщІауэ, псэ къабзэкІэ и лэжьыгъэм бгъэдэт бзылъхугъэм къыхуагъэфэщащ «УФ-м щІыхь зиlэ и егъэджакlуэ» цlэ лъапІэр, «Лэжьыгъэм и ветеран» медалыр.

Хэт и бынри игъащІэм хамэу къэзымылъыта Маржыиджы езым и къуэнэт рылъхухэр егъафІэ. Зэрылажьэм къыхэкІыў, и быным иримытыфауэ къыфІэщІыж гулъытэр гурэ псэкіэ къыбгъэдэт и нысэ цІыкІумрэ

щіэблэщіэмрэ ятрегуашэ. Ди гуапэу егъэджакіуэ гуащІафІэр зыгъэлъапІэхэм ядыдоГыгъ. Лэгъупыкъум ещхьу, плъыфэ куэдым ухэзыгъаплъэ гъащіэм Маржынэт щэхуу хуихъума гъэтІылъыгъэкІэ Алыхьыр къы-

ЧЭРИМ Марианнэ.

Сочэ къалэм и Лазаревскэ районым щекіуэкіащ сурэтыщі ныбжьыщіэхэм я «Со-чэ-2022» VI дунейпсо выставкэ-зэпеуэр. Абы къыщыхэжанык ахэм я ц эхэр къагъэнэІуащ. Абы щытекІуащ Къулъкъужын Ищхъэрэм гъуазджэхэмкіэ и еджапіэ Къып Мухьэмэд и цІэр зезыхьэм и гъэсэн-

АР къызэрагъэпэщащ Дунейпсо Арт-комитетым, Урысейм и Лъэпкъ Арт-комите- къалъытащ плъыфэхэр къызэрагъэлъэгым, УФ-м ЩэнхабзэмкIэ, Егъэджэныгъэм кіэ я министерствэхэм, Творчествэмкіэ Дунейпсо Академием, Урысейм и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэм, Урысейм и Лъэпкъ Ассамблеем.

Зэхыхьэм хэтащ Урысейм, Армением, Грецием, Украинэм, Белоруссием, Астрахань, Волгоград, Саратов къалэхэм, Къэбэрдей-Балъкъэрым, Адыгейм, Абхъазым, Шэшэным, Дагъыстэным, Осетие Ипщэм, Осетие Ищхъэрэ - Аланием, Ставрополь, Краснодар крайхэм щыщ сурэтыщІхэр.

Гъэлъэгъуэныгъэм сурэт, портрет, декоративно-прикладной гъуазджэм и композицэ щІэщыгъуэхэр хагъэхьащ, Іэмал, плъыфэ зэмыл эжьыг туэхэр къагъэсэбэпу ягъэхьэзыра лэжьыгъэхэм нэр ягъэгуфГэу икГи уагъэгупсысэу.

· Еханэу Сочэ щрагъэкІуэкІ «Сочэ-2022» гъуазджэ зэхыхьэ щхьэпэмкІэ гъэмахуэр зэредгъажьэм срогуфІэ. Зэхыхьэр зи жэрдэмхэм я къалэн нэхъыщхьэр - гъуазджэр къагъэсэбэпу сабийхэм ябгъэдэлъ зэфіэкІыр я фІэщ хъууэ къагъэхъунырщ, ябгъэдэлъ Іэзагъэм хагъэхъуэнырщ, нэхъри зрагъэужьынырщ, - же Э Дунейпсо Арт-комитетым и вице-президент Бейтыгъуэн Iэvec. Зэпеуэм лэжьыгъэ купщафіэ куэд щытлъэгъуащ, ар сабийхэм зэращ ар умыгъэщІэгъуэн плъэмыкІыу. Хэт ищІэрэ, абыхэм ящыщ художник цІэрыІуэ хъууэ и япэ сурэтыр ди зэпеуэм зэрыщищ ар игу къигъэкіыжынкіэ хъунщ.

Живопись, графикэ, декоративно-прикладной гъуазджэ лІуэжьыгъуэу гуэшауэ щытащ зэпеуэр. КъэпщытакІуэ гупым хэтхэм

СурэтыщІ щагъэпажэ

гъуар, сурэтхэм я щіэщыгъуагъыр, я зэхэ гъзувакІэр. СурэтыщІ гъуазджа Іыхьам япа увыпіэр къыщахьащ Къулъкъужын Ищхъэрэм щыщхэу Тхьэгъэпсэу Ислъам, Джэху Элинэ, Хъупсырджэн Алинэ, Къуэдз Ислъам, Афіэунэ Беслъэн сымэ. Етіуанэ хъуахэщ Дыджэ Алан, Степан Элинэ, Къуэдз Сослъэн сымэ. Ещанэ увыпІэр лъагъэсащ Мамбэт Дианэ, Багъхэ Ахьмэдрэ Имранрэ. Сурэтыщі ныбжьыщі эхэм къратащ щі ыхь тхылъхэмрэ медалхэмрэ.

- Апхуэдэ зэхьэзэхуэхэм Іэмал къуат уи зэфізкі уеплъыжыну, уи щізныгъэм хэб-гъэхъуэну, гъуазджэр ізщіагъэ зыщіыну зи мурад сурэтыщі куэд къыбоціыху. Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІэкІэ дунейпсо зэхыхьэм дызэрыхэтар, ди ныбжьыщІэхэм я лэжьыгъэхэр абы къызэрыщалъытар гуапэ тщыхъуащ, - жиlащ гъуазджэхэмкlэ еджа-

унафэщ Прохоровэ Татьянэ щалэгъуалэм я адэ-анэхэмрэ егъэджакІуэхэмрэ къабгъэдэкіыу Бейтыгъуэн ізуес фіыщіэ хуищіащ щіэблэм я дежкіэ мыхьэнэ ин зиіэ апхуэдэ зэхыхьэ къызэрызэригъэпэщам папщіэ икІи щІигъужащ къыкІэлъыкІуэну зэпеуэм темыпыІэжу зэрыпэплъэнур.

дытемыпы і эжу дыпэплъэнущ а зэ і ущі эм! Дэтхэнэми фіыщіэ худощі, мамырыгъэ, гукъыдэж, дэрэжэгъуэ, зэфІэкІ фиІэну ди гуапэщ, - жиlащ Урысейм и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэм хэт, къэпщытакіуэ гупым и унафэщІ Дзэгъэл Іэуес.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

ныбжьыщІэхэр

пІэм и унафэщІ КІуж Ритэ. Астрахань и художественнэ училищэм и

Зэфіэкі зиіэ ди щіэблэми хуэдэу, дэри

Наркотикыр псом я дежкІи шынагъуэщ

КъБР-м щыІэ МВД-м шекіуэкіаш Наркоманиемрэ наркотикхэр щэнымрэ ебэныным и дунейпсо махуэм теухуа зэіущіэ. КъызэгъэпэщакІуэхэм къыхагъэщащ наркоманием пэщІэтыным ехьэліауэ зэщіыгъуу ира-гъэкіуэкі іуэхум мыхьэнэшхуэ зэриІэр.

АБЫ хэташ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм къэрал кіуэці Іуэхухэмкіэ и министрым и къуэдзэ, полицэм и полковник Мамхэгъ Назир. КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкіэ и министрым и къуэдзэ Аникушинэ Татьянэ, КъБР-м егъэджэныгъэмрэ шІэныгъэмкІэ и министрым и къуэдзэ Мокаев Ашэмэз. республикэ МВД-м и Іэнатіэхэм я унафэщіхэр, апхуэдэуи КъБР-м щыіэ МВД-м дэлажьэ Жылагъуэ советым и лыкіуэхэу Ціыпіынэ Заремэрэ Васин Владрэ.

ЗэlущІэм къыщыхагъэщащ Наркоманиемрэ наркотикхэр щэнымрэ ебэныным и дунейпсо махуэр, мэкъуауэгъуэм и 26-р, 1987 гъэм зэрагъэувар, афиянхэкіхэр зэхьэліэным, щэным пэщіэт зэгухьэныгъэхэр зэкъуэгъэувэным, зэдэгъэлэжьэным хуэунэтіауэ.

Мамхэгъ Назир тепсэлъыхьащ КъБР-м щыІэ МВД-м и Іэнатіэхэр наркотикхэкіхэм зэрыпэщіэт щіыкіэм, ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэм.

Наркоманиер шынагъуэщ ціыхухэм я узыншагъэмкіэ, я зэјузэпэщыгъэмкіэ, псом хуэмыдэу щІалэгъуалэм я дежкІэ. ХабзэншагъэкІэ наркотикхэкІхэр ирагъэкІыныр къызэпыудыным дышыпэлъэшынур абы хуэунэтІа лэжьыгъэр дызэкъуэту едгъэкіуэкімэщ, къыхигъэщащ Мамхэгъым.

Зытепсэлъыхьым теухуа я Іуэху еплъыкіэхэр къыжаіащ Аникушинэ Татьянэрэ Мокаев Ашэмэзри. Наркоманиер гузэвэ-

инщи, ціыху псоми я дежкіэ шынагъуэщ, - къыхагъэщащ абыхэм.

Апхуэдэуи ныбжьыщІэхэр яущиящ сыт щыгъуи гуапэу, жыджэру, унэми еджапІэми жыІэдаІуэу щыщытыну.

Бабугент къуажэм дэт, Депуев Хь.С. и цІэр зезыхьэ школ №2-м и унафэщІ Эристаев Абдурэхьмэн КъБР-м щыІэ МВД-м и лэжьакІуэхэм фіьщіэ яхуищіащ наркоманием ехьэлІа профилактикэ лэжьыгъэ зэрырагъэкІуэкІым папщІэ. Зэіущіэр Іуэху гуапэкіэ иу-хащ. Наркоманием ехьэліа

профилактикэ Іуэхухэр къызэгъэпэщыным теухуауэ къазэрыдэлажьэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и щІалэгъуалэр гъэсэным жыджэру зэрыхэтым папшІэ КъБР-м щыІэ МВД-м и щІыхь тхылъхэр хуагъэфэщащ министерствэ, ведомствэ, жылагъуэ организацэ зэмыліэужьыгъуэхэм, щІалэгъуалэ зэшІэхъееныгъэхэм я ліыкіуэхэм, республикэм и школхэм я еджакІуэхэр, Совет Союзым и Лыхъужь Калюжный Н. Г. и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №7-м щыІэ кадет классым

гъуэшхуэщ. Ар апхуэдизкІэ щеджэхэм ящыщу тІухыхьэу. Наркоманием ехьэл профилактикэ Іуэхухэр къызэгъэпэщынымкіэ зэрадэлажьэм папщІэ КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм и щІыхь тхылъхэр иратащ КъБР-м щыІэ МВД-м Наркотикхэр зэрызэрагъэкіуэкіым кіэлъыплъынымкіэ и управленэм и унафэщі, полицэм и полковник Яхэгуауэ Астемыррэ республикэ УНК-м и оперуполномоченнэ нэхъыжь, полицэм и подполковник Давыдовэ Иринэрэ.

Налшык къалэ и курыт еджапІэ №7-м и кадет классым и еджакІуэ Гочаев Казим къэрал кіуэці іуэхухэмкіэ министру КъБР-м щыІэ, полицэм и генерал-лейтенант Павлов Василий иритащ кадетхэм ягъэхьэзыра сурэтыр.

Прохладнэ къалэм и СОШ №1-м и еджакІуэ Мораш Елизаветэ КъБР-м щыІэ МВД-м тыгъэ хуищащ езым и Іэдакъэщіэкі сурэтыр. Зэіущіэм кърихьэліахэм я нэхъыщіэ дыдэ. Тэрч районым Сабий творчествэмкІэ и центрым и лыкіуэ Хьэгъур Даринэ усэ

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм

42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Ічэхугъчэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

шыткъым. Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр шІыналъэ ІуэхущІапІ́эм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ ДыщэкІ Соня, корректорхэу Инэрокъуэ Азэмэт (2, 4-нэ нап.), Нэужьокъуэ Заирэ (1, 3-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Мэлбахъуэ Анжела, Щомахуэ Марианнэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 •Тираж 1.731 • Заказ №1344